

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra: Pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje

Portfolio of professional development

Taťána Štěchová

Vedoucí práce: PhDr. Michal Zvírotsky, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pracovního vyučování a odborného výcviku

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Poleradech dne

Podpis: Tat'ána Štěchová

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Michalu Zvírotskému, Ph.D. za podnětné rady a odbornou pomoc, kterou mi poskytoval při zpracování mé bakalářské práce a za čas, který mi věnoval. Současně bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace pro zdárné dopracování mé práce. Ráda bych také poděkovala své rodině a všem přátelům, kteří mě při vytváření této práce podpořili, a bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

Datum:

Podpis:

ANOTACE

Obsahem Portfolia profesního rozvoje Taťány Štěchové je deset povinných kapitol, které se věnují otázce osobnosti a práce učitele na střední škole. Portfolio přibližuje profesní rozvoj a sebereflexi pisatelky v průběhu studia bakalářského programu Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Jedna z částí práce je věnovaná případové studii vybrané školy se zaměřením na výuku odborného výcviku v oboru operátor skladování. Autorka také popisuje jednotlivé specifické poruchy učení, jejich příčiny vzniku, způsoby předcházení vzniku sekundárních obtíží. Teoretické poznatky jsou čerpány z oborů pedagogiky, sociologie a psychologie.

KLÍČOVÁ SLOVA

Portfolio, profesní rozvoj, učitel praktického vyučování, žák, odborný výcvik, operátor skladování.

ANNOTATION

The content of The Professional Development Portfolio of Taťána Štěchová includes ten obligatory chapters, dealing with questions about personality and work of a high school teacher. The portfolio brings a view of a professional develop and a self-reflection of the writer during her Bachelor's program in Teacher Education and Vocational Training at Faculty of Education, Charles University. One part of the portfolio is devoted to a case study of one selected school focused on a teaching vocational training in the field of storage operator. The author also maps all specific learning disorders, their causes and the ways of a secondary difficulties prevention. Theoretical knowledge is gathered from the fields of pedagogy, sociology and psychology.

KEYWORDS

Portfolio, profesional development, Teacher of practical teaching, pupil, vocational training, storage operator.

Obsah

1	PŘEDMLUVA	6
2	PROFESNÍ STRUKTUROVANÝ ŽIVOTOPIS	8
3	ESEJ – není blbec, jen je dys...	11
3.1	Osobnost jedince se specifickými poruchami učení	11
3.2	Typy specifických poruch učení a jejich definice	12
3.3	Projevy SPU a jejich důsledky pro vývoj osobnosti.....	13
3.4	Závěr.....	18
4	SEZNAM PROSTUDOVANÉ ODBORNÉ LITERATURY	20
5	KONSPEKT KNIHY	21
5.1	Argumentace výběru knihy	21
5.2	Závěr.....	26
6	PROFESIOGRAFICKÝ ROZBOR UČITELE ODBORNÉHO VÝCVIKU	28
6.1	Základní pojmy.....	28
6.1.1	Pedagogický pracovník.....	28
6.2	Kvalifikační požadavky	29
6.3	Povinnosti pedagogických pracovníků	30
6.4	Profesiogram činností učitele odborného výcviku	31
6.4.1	Činnosti učitele odborného výcviku.....	31
6.4.2	Grafické vyjádření podílů jednotlivých činností.....	33
6.5	Vyvození předpokladů pro výkon práce učitele odborného výcviku	34
6.5.1	Kompetence učitele praktického vyučování (odborného výcviku).....	35
6.5.2	Předpoklady pro výkon profese.....	36
6.6	Podmínky pro výkon profese učitele odborného výcviku	38
6.7	Závěr.....	39
7	PŘÍPADOVÁ STUDIE ŠKOLY	40
7.1	Úvod	40

7.2	Charakteristika Střední odborné školy Čelákovice s.r.o.....	40
7.2.1	Studijní a učební obory (oborové zaměření školy).....	41
7.2.2	Počty žáků školy k 1. 9. 2021.....	42
7.2.3	Personální obsazení školy.....	43
7.2.4	Stručný popis, umístění a vybavení školy.....	43
7.3	Profil absolventa učebního oboru 66-53-H/01 Operátor skladování.....	44
7.3.1	Popis uplatnění absolventa v praxi	45
7.3.2	Kompetence (očekávané výsledky) absolventa.....	45
7.4	Charakteristika a cíl mého šetření	48
7.4.1	Dotazník pro absolventy oboru a jeho vyhodnocení	48
7.4.2	Doplňkové šetření u žáků denního studia	52
7.4.3	Závěr	53
7.5	Organizace vzdělávání.....	53
7.5.1	Podmínky pro přijetí ke studiu.....	54
7.5.2	Způsob ukončení vzdělávání a potvrzení dosaženého vzdělání podle RVP.....	54
7.5.3	Praktická výuka	55
7.5.4	Způsob hodnocení žáků.....	57
7.5.5	Realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence	58
7.6	Závěr.....	58
8	PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA NA PŘÍMOU PEDAGOGICKOU ČINNOST	59
9	ZÁVĚREČNÁ REFLEKTIVNÍ ÚVAHA O STUDIU.....	63
10	SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	65
11	SEZNAM TABULEK.....	67
12	SEZNAM GRAFŮ	67
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

1 PŘEDMLUVA

„K učení se toho, čeho je zapotřebí, se mi žádný věk nemůže zdát pozdní.“

Aurelius Augustinus

Z palety možností témat závěrečných prací jsem se rozhodla pro výběr a vypracování alternativní bakalářské práce "Portfolio profesního rozvoje". Lákalo mě netradiční pojetí obsahu, vysoká náročnost na zpracování a eventualita prověření penza získaných kompetencí v celé šíři bakalářského studia oboru Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku. Zadání této finální práce je jasně strukturované a každá jednotlivá kapitola má svůj konkrétně stanovený cíl. Při zpracovávání jednotlivých kapitol jsem využívala nejen své studiem získané teoretické znalosti, ale i zkušenosti z praxe. Tato netradiční forma bakalářské práce mne zaujala také možností určité sebereflexe mých dosavadních vědomostí a pracovních zkušeností, protože ve své pracovní pozici učitelka odborného výcviku operátorů skladování jsem pracovala 15 let a ve školství ve funkci učitelky celkem 32 let. Mým dlouhodobým záměrem bylo zdárně dokončit studium a získat kvalifikaci pro výkon povolání a zhodnotit svou dosavadní profesní oborovou i pedagogickou kariéru.

Za dobu své práce ve školství, ať už v mateřské škole, kde jsem učila 1 rok a zastupovala ředitelku po dobu pěti měsíců, nebo na 1. stupni ZŠ, ale především na střední odborné škole jsem se setkala s integrací a inkluzí. Trend současné doby udává nutnost činit konkrétní opatření zlepšující připravenost žáků pro vstup do pracovního procesu. Úspěšné plnění cílů výukových procesů a uplatnitelnost absolventů středních odborných škol na trhu práce náleží k prioritám školství a je podmíněno získanými kompetencemi žáků. Na osobnost jedince působí mnoho faktorů, které je třeba konkretizovat, posoudit jejich účinnost a hledat nové způsoby zkvalitnění odborného růstu žáka.

Svoji Bakalářskou práci chci zaměřit na vlastní profesní rozvoj a projevy specifických poruch učení u žáků v odborném výcviku. Za dobu své praxe jsem se setkala s projevy žáků se specifickými poruchami učení a jejich obtížemi. Mnoho z těchto žáků má hluboké problémy ve vzdělávání vzniklé nesprávným vedením při nápravách obtíží způsobených specifickými poruchami učení, nebo nikdy nepracovali na jejich potlačení. Ráda bych v této práci nastínila příčiny potíží a snahu o jejich potlačení.

Zmíněné téma se proplétá celou mojí prací, každá jednotlivá kapitola přispívá k celkovému úmyslu poskytnout komplexní pohled na organizaci odborných praxí žáků vzdělávacího oboru Operátor skladování na Střední odborné škole s. r. o. v Čelákovících. Všechny části bakalářské

práce souběžně odpovídají na mnohé z otázek, jež provázejí školní edukaci, a které si klade vedení školy i učitel praktického vyučování a odborného výcviku. Podrobný náhled do prostředí a podmínek odborného výcviku odhaluje také obtíže propojené s odborným vzděláváním.

Rozbor učitelské profese dokazuje její náročnost a vysoké požadavky na pedagogické pracovníky. Bakalářská práce se může stát i podnětem k zamyšlení o vyšším věku pedagogického pracovníka, jež nemusí být nutně na závadu. Pokud má učitel odvahu přijmout učitelství jako pomáhající profesi s jejími přednostmi i nevýhodami, odpovědnost za formování mladé generace, oplývá přirozenou autoritou a oblibou k oboru i dětem, může odvádět velmi kvalitní práci. Umí-li vytvořit podmínky pro zdárný edukační proces a má chuť neustále se vzdělávat, stane se přínosným článkem v soukolí školy.

2 PROFESNÍ STRUKTUROVANÝ ŽIVOTOPIS

Osobní údaje:

Jméno a příjmení: Taťána Štěchová

Datum narození: 22. 02. 1963

Místo narození: Jaroměř

Bydliště: Polerady 53, 250 63 Mratín

Kontaktní údaje:

Telefon: 606 055 961

E-mail: stechovaskola@seznam.cz

Vzdělání:

- 2015 - nyní Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1
Bakalářský studijní program: Specializace v pedagogice -
Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku
- 2005 – 2007 Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.
Roháčova 1148/63, 130 00 Praha, Žižkov
Program celoživotního vzdělávání, pedagogické studium -
Učitel praktického vyučování a odborného výcviku
ukončené Osvědčením o absolvování celoživotního vzdělávání
- 1982 – 1985 Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1
Učitelství na 1. stupni ZŠ – nedokončeno
- 1978 – 1982 Střední pedagogická škola,
Evropská 330/33, 160 00 Praha 6, Dejvice
Učitelství v mateřské škole,
ukončené maturitní zkouškou

1969 - 1978 Základní škola
U Školské zahrady 4, 180 00 Praha

Zaměstnání:

2018 - dosud Základní škola, Kostelní 457, Čelákovice, učitelka na 1. stupni ZŠ

2003 – 2018 Střední odborná škola Čelákovice s.r.o.
U Učiliště 1379, 250 88 Čelákovice
učitelka odborného výcviku a odborných předmětů

1993 – 2003 Základní škola, Pod Žvahovem 463, 150 00 Praha 5 Hlubočepy
učitelka 1. a 2. třídy

1992 – 1993 Mateřská škola, Lumíerů 181/41. 152 00 Praha 5 – Barrandov
učitelka

1988 – 1990 Základní škola, Pod Žvahovem 463, 150 00 Praha 5 Hlubočepy
učitelka 3. a 4. třídy

Kurzy (certifikáty)

2020 Osvědčení o absolvování kurzu Word pro začátečníky

2020 Osvědčení o absolvování kurzu Word pro pokročilé

2020 Osvědčení o absolvování kurzu Excel pro začátečníky

2020 Osvědčení o absolvování kurzu Excel pro pokročilé

2020 Osvědčení o absolvování kurzu PowerPoint

2018 Osvědčení o absolvování vzdělávacího programu „Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole“

2018 Osvědčení o absolvování vzdělávacího programu „Zvládání náročných situací při komunikaci se žákem a rodičem“

2016 Osvědčení o absolvování vzdělávacího programu „Týmová spolupráce v prevenci rizikového chování v praxi škol“

2016 Osvědčení o absolvování vzdělávacího programu „Právní náležitosti v oblasti

- rizikového chování dětí a mládeže“
- 2015 Osvědčení o ukončení vzdělávacího programu „Rozvoj dovedností žáků a možnosti propojení tabletů“
- 2013 Doplněk k osvědčení o způsobilosti k výkonu funkce „Zadavatel pro žáky s PUP MZ“
- 2012 Osvědčení o absolvování programu celoživotního vzdělávání realizovaného v rámci Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky „Kvalifikovaný lektor vzdělávání dospělých“ (Psychologické základy vzdělávání dospělých, Metodika vzdělávání dospělých, Hodnocení ve vzdělávání dospělých)
- 2010 Osvědčení o způsobilosti k výkonu funkce společná část MZ - zadavatel
- 2005 Osvědčení o absolvování semináře „Obchodní písemnosti z hlediska metodiky“
- 2004 Osvědčení o absolvování vzdělávací akce „Prevence rizikových faktorů chování dospívajících“

Spolupráce na projektech

Projekt UNIV 2 KRAJE, Program dalšího vzdělávání „Evidence zásob zboží a materiálu“, 2012

Jazykové dovednosti:

Ruský jazyk (maturitní zkouška)

Ostatní dovednosti:

Řidičské oprávnění skupiny B

PC (MS Word, Excel, PowerPoint, Internet (email, www))

Zájmy a záliby:

Hudební aktivity (zobcová flétna, housle a klavír, zpěv)

Výtvarné aktivity (malba, kresba), ruční práce, práce s dětmi (příměstské tábory)

3 ESEJ – není blbec, jen je dys...

3.1 Osobnost jedince se specifickými poruchami učení

„Úspěšnost školní je úroveň činnosti žáka ve vyučování a jejích výsledků, jak je hodnotí učitelé z hlediska požadavků školy. Závisí zvl. Na úrovni rozvoje školní zdatnosti žáka, na požadavcích školy a na pedagogickém působení a hodnotících dovednostech a postojích učitele. V současné škole je jejím hlavním ukazatelem prospěch žáka.“¹

Často se setkáváme s názorem na studijní výkony a chování žáků, které shazují jejich osobnost. Po zamyšlení nad jejich výsledky edukace objevíme podobné opakovatelné nesprávné postupy a chyby. V takovém případě je nutné nastavit žákovi cílenou podporu ve vzdělávání podle jeho vzdělávacích potřeb. Pokud je správně stanovena diagnostika poruch učení, můžeme zvolit vhodné metody a zahájit reedukaci.

Vymezit nebo popsat osobnost se specifickými poruchami učení (dále SPU) je velice složité. Jedinci, postižení SPU se ve skutečnosti mohou lišit v mnohých aspektech, ve stupni postižení, v typu a případné kombinaci postižení, v čase, kdy je mu poskytnuto komplexní poradenské vedení, v postoji k vlastnímu postižení. Lze konstatovat již známou pravdu, že samotné postižení těmito poruchami nevytváří u takového žáka typickou duševní strukturu. Tato porucha je jenom jedním z faktorů, které ovlivňují jeho osobnost; jeho chování. Právě zde je nutno říci, že specifické poruchy učení jsou závažně ohrožující a přitěžující okolností, a to hlavně tehdy, kdy se stávají příčinou chronického selhání.

Nelze uvažovat ani o typickém emocionálním vývoji osobnosti dítěte s SPU. Lze spíše upozornit na zvýšenou emoční zranitelnost. Zároveň se hovoří o zvýšené míře závislosti (bezmocnosti), ale příčinou různých forem životních problémů dětí postižených SPU (sociální úzkost, prospěchové problémy, těžkosti při zpracování informací, nevyrovnanost, kolísavá výkonnost, silná lítost, neurotické obavy, strach z budoucnosti i z druhu postižení, nedokonalá schopnost naslouchat, myslet, mluvit, číst, psát, nebo počítat) jsou deprivace a stres v dětství. V tomto případě lze určit i dobu, kterou je většinou období, kdy dítě vospělo natolik, že vstupuje do školy. V období předškolního věku jsou děti většinou spokojené a šťastné, někdy i tuší, že něco není v pořádku, ale problémy se začnou rozvíjet, až ve škole v souvislosti s určitou

¹ HRABAL, ST., Vladimír a Vladimír HRABAL, ML. *Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0319-5.

výukovou metodou. Zde děti začínají být nejvíce frustrovány, a to např. v důsledku toho, že dítě není schopné splnit očekávání druhých, a tím se cítí chronicky nezpůsobilé.

Přesto, že není možné určit typický obraz jedince se SPU, podle kterého by bylo možné posuzovat všechny ostatní příslušníky tohoto typu postižení, můžeme určit alespoň některé změny, které jsou typické pro populaci jedinců s SPU a které je potom možné brát v úvahu jako společné třídící a hodnotící kritérium.

Všechny odlišnosti a zvláštnosti, o kterých se budu zmiňovat, je třeba chápat pouze jako možné, nikoliv jako nevyhnutelně se vyskytující, neboť, je-li péče o takto postižené dítě včasná a odborná, nemusí dojít k žádnému negativnímu vývoji osobnosti. Všechny uváděné zvláštnosti osobnosti vyplývají ani ne tak ze specifických poruch učení, ale z postojů společnosti k nim.

Soustředím se především na osobnost dítěte s SPU, nikoliv dospívajícího, adolescenta, ani dospělého jedince, protože se mi tato fáze zdá jako nejvýznamnější ve vývoji celé osobnosti a vlivu SPU na ni.

Za nutné považuji zmínit se o typech SPU, o vymezení jejich pojmů, ale i projevech.

3.2 Typy specifických poruch učení a jejich definice

„Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému. I když se porucha učení může vyskytnout průběžně s jinými formami postižení (jako např. smyslové vady, mentální retardace, sociální a emocionální poruchy) nebo souběžně s jinými vlivy prostředí (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitele), není přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů.“²

Mezi nejčastější SPU patří hlavně dyslexie. „B. Hála, M. Sovák v knize Hlas, řeč, sluch popisují poruchy čtení a psaní jako poruchy centrální a nazývají je vrozená slovní slepota.“³ Jednoduše řečeno porucha čtení, kdy dítě s přiměřenou inteligencí a za běžného výukového vedení nemá schopnost naučit se číst, nebo je jeho čtení trvale v nápadném rozporu se zjištěnou úrovní jeho

² Experti Národního ústavu zdraví ve Washingtonu a experti Ortonovy společnosti a dalších institucí, 1980

³ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Praha, 1996. ISBN 80-7178-096-0, s. 178

intelektových schopností. V souvislosti s dyslexií je nutné zmínit se o hyperlexii, tj. mimořádné schopnosti dítěte naučit se číst i při nedostatečném, či sníženém IQ.

Dyslexii často doprovází dysortografie, porucha pravopisu, kdy žák nedokáže pochopit a pak ani aplikovat gramatická pravidla.

K výše uvedeným poruchám se druží dysgrafie neboli porucha psaní, která není ničím jiným než vývojově sníženou schopností až neschopností osvojit si dovednost psaní. Tato vada postihuje tvar a řazení písma, nikoli obsahovou stránku písemného projevu. S ní souvisí i dyspinxie – porucha kreslení.

Další SPU je dysfázie, tzn. porucha vyjadřování, která spočívá v neschopnosti vyjadřovat se. Jedná se o pomalý, nedokonalý vývoj řeči, jinak řečeno o specifické poruchy výslovnosti, za předpokladu normální inteligence, vhodného rodinného zázemí a absence neurologických a psychiatrických poruch.

Musíme se zmínit také o dyskalkulii neboli o poruše počítářských funkcí, kde jde o vývojovou vadu v užívání symbolů čísel. Může jít i poruchy učení dané neschopností dítěte integrovat více mentálních funkcí k jednomu učebnímu cíli. „V zahraničí se ještě setkáváme s dyspraxií (poruchou pohybové obratnosti), které však v naší zemi doposud není věnováno příliš mnoho pozornosti.“⁴

3.3 Projevy SPU a jejich důsledky pro vývoj osobnosti

Dyslektik při čtení komolí celá slova a tím i smysl textu. V některých případech mu smysl přečteného uniká. Čtení je pak výkonem, který žákovi nic nepřináší, naopak je pro něj spojen s četnými nepříjemnostmi. Některé nadané děti si snadno předčítaný text zapamatují a při opakovaném čtení ho odříkávají z paměti, ale většina těžce zápasí se svými potížemi. „Porucha může postihovat rychlost čtení (dítě čte pomalu nebo pouze slabikuje), správnost (dítě zaměňuje písmena, domýšlí text), porozumění čteného textu.“⁵

Dysgrafik bývá velice často i dyslektikem. Dysgrafii se jinak říká grafomotorická dysgnozie, která se vyskytuje právě ve dvou formách – jako dysgrafie a jako dysortografie. Dysgrafie je “Porucha psaní postihující úpravu písemného projevu i osvojování jednotlivých písmen a spojení hláska-písmeno⁶.” Tvar písma bývá neúhledný, neuspořádaný a těžko čitelný. Vady

⁴ KREJČOVÁ, Lenka, Zuzana HLADÍKOVÁ, Kamila ŠEMBEROVÁ a Kamila BALHAROVÁ. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. 2., aktualizované vydání. Brno: Edika, 2018. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-1219-3, s. 7

⁵ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Praha, 1996. ISBN 80-7178-096-0, s. 21

⁶ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Praha, 1996. ISBN 80-7178-096-0, s. 21

písmena se projevují v záměně tvarové, směrové a zrcadlové. Při dysortografii se nedovede žák naučit psát gramaticky správně, vynechává a komolí konce slov, redukuje celá slova, ba i věty.

Jedinec postižený dysfázií buď nezačne mluvit vůbec (úplná nemluvnost) nebo mluví pouze částečně. Vývoj řeči probíhá pomaleji a podstatně později než u jiných dětí, popř. ustrne na některém nižším stádiu. Zaostává užívání gramatických tvarů a členění větných celků. Děti se spoléhají více na ukazování a mimická gesta. I když má dítě zvukovou představu slova, těžko zápolí s jeho realizací.

Dyskalkulik nemůže pochopit symbolickou povahu čísla a ulpívá nepřiměřeně na konkrétních názorových představách, jde v podstatě o poruchu abstraktního myšlení. „Dyskalkulie postihuje operace s čísly, matematické představy, prostorové představy při práci s čísly i při geometrii.“

⁷SPU zasahují velmi hluboce do citového, charakterového a povahového vývoje, ale také do společenského zařazení a působí velmi negativně na vývoj osobnosti jedince. Zvláště pak, jsou-li jejich příznaky nedoceny a žák zůstává bez příslušné péče. Přičteme-li k tomu ještě traumatizaci dítěte v rodině a ve škole (časté opravování, výčitky a trestání), je jasné, že s terapií je třeba začít co nejdříve. Protože se jedná o proces dlouhodobý, nezbytně se na to obě strany, dítě i jeho rodiče, musí připravit.

Samozřejmě záleží také na přístupu ke komunikaci, na prostředí, ve kterém dítě vyrůstá a jak je na něj výchovně působeno.

Je nesporné, že vývoj chápání slov je výrazně podporován psaným textem, který je přesnější, ucelenější a strukturovanější než mluvené slovo. Za tohoto předpokladu vidíme, jak jsou děti se SPU (hlavně s dyslexií) handicapovány nejen v rozvoji řeči, ve smyslu rozvoje slovní zásoby, ale i v užití řeči (dětmi často chybí cit pro jazyk a jeho užívání), ve vývoji významu řeči a tím i intelektovém vývoji samotném. Nerozvíjí se slovní zásoba, nerozvíjí se ani jeho vnitřní řeč a pak ani schopnost myšlení. Děti obtížně chápou strukturu jazyka, je pro ně tedy náročné pochopit pravidla gramatiky. Jejich vyjadřovací schopnosti zůstávají pouze na úrovni obvyklé konverzační řeči.

SPU bývají doprovázeny nejčastěji právě sociálními a emocionálními problémy a jejich důsledky pro vývoj osobnosti jsou značné a velmi nepříznivé. Vývoj osobnosti se tak může stát spíše odchýlným se společensky nežádoucími rysy. Je to dáno především opakovanými neúspěchy dítěte ve škole, a následnými prospěchovými problémy, které jsou důsledkem stresu. To, že zklame rodiče, je pro dítě největším traumatizujícím zážitkem na počátku školní

⁷ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Praha, 1996. ISBN 80-7178-096-0, s. 21

docházky. Právě v rozvoji sebehodnocení není v tomto období ještě totiž dítě schopné hodnotit sebe samo a přejímá názory na sebe ze svého okolí. Je tedy zcela závislé na pozitivním přijetí svého okolí, především rodičů, ale i učitelů. Pokud tomu tak z jakéhokoli důvodu není, dochází k narušení osobního vývoje dítěte.

Dítě s SPU bývá často srovnáváno s úspěšným sourozencem. Tím se stává v očích lidí, kteří jej obklopují a srovnávají, méně inteligentním a pomalejším než jeho šťastnější sourozenec. Někdy je posuzováno jako líné, s nedostatečnou vůlí, zájmem a chutí pracovat. Není tedy negativně posuzován pouze jeho výkon, ale i jeho povahové vlastnosti a charakter.

Role školáka může mít pro tyto děti různý význam. Závisí to ve značné míře na názorech o postojích jejich rodičů. Ti chápou školu především jako místo učení – výkonu, který potvrzuje pozitivní efekt učení. Dítě se chce prosadit a uplatnit svoje schopnosti, ale selhává, neplní očekávání svoje, ani rodičů. Prospěchové problémy či výkyvy ve výkonech jsou neprávem přičítány lenosti, nedostatku píle a snahy. Každá chybička v psaní se považuje za patologický projev, popř. za projev psychopatie či slabomyslnosti.

Ve snaze po nápravě se dělá mnoho chyb jako např. ukládání nadměrného množství úloh. Není-li dítě schopno si včas osvojit gramaticky správné tvary a setrvává-li na nesprávném vyjadřování ještě ve školním věku, stává se nápadným. Spolužáci se mu smějí, učitel je kárá, opravuje a příkře posuzuje. Má-li nedostatky ve větné skladbě je často mylně pokládán za rozumově zaostalého.

Dítě, které si je vědomo svých nedostatků, samozřejmě reaguje na tokový postoj únikem nebo agresí. Prožitek úspěšnosti či neúspěchu se stává součástí osobní identity a ovlivňuje v tomto směru dětské prožívání i chování. Hodnotu vlastního výkonu (a tím i sebe sama) posiluje jeho ocenění ostatními lidmi. Nedochozí k rozvíjení kompetencí důležitých pro školní úspěšnost, např. vytrvalosti, sebeovládání, důslednosti, odolnosti vůči zátěži a schopnost překonávat překážky.

Neúspěchy, tresty, nepřijetí ani ve vlastní rodině a jiná opatření působí na žáka jako těžké duševní trauma. Trvá-li delší dobu, vyvolá toto napětí různé neurotické příznaky (nechutenství, bolesti hlavy, žaludku, poruchy spánku, tiky apod.). Následkem toho může vzniknout i řada poruch, které svojí závažností daleko předčí specifické poruchy učení. Dítě tak může svůj např. záporný vztah ke čtení přenést na veškeré učení a tíživou životní situaci řeší třeba záškoláctvím, lži, zatajováním špatných známek. V jiném případě ze sebe dělají šašky, další vystupují agresivně (útok) či se stanou lhostejnými a rezignují (únik), hlavně při opakovaných

komunikačních nezdarech. Svůj nedostatek skrývají či zjevně překonávají, jiné utíkají až k protestním akcím (např. pomočování).

U neverbálních poruch učení je vývoj řeči dobrý, především slovní zásoba je nedotčena. Užití řeči je však rigidní, pedantické, necitlivé, sociálně nepřiměřené a neúčinné. Děti nerozumí slovním hříčkám, uniká jim vtip, nemají smysl pro humor, nechápu metafory. Mají vážné obtíže s orientací v prostoru, nedovedou měřit, což se projeví v geometrii či míčových hrách. Dítě neví, kde stojí on i ostatní a motá se, nedokáže přihrát a často bývá ze hry vylučováno. Podobnou potíž mají s orientací v prostoru sociálním. Nedovedou přecházet druhé děti a dospělé lidi, což vede k tomu, že mají málo přátel a vyvolávají negativní reakce ve svém sociálním okolí. Ve škole bývá jejich čtení průměrné, mají výbornou paměť pro fakta a data, porozumění čtenému je však slabší, nemají smysl pro rytmus. Jeví rovněž obtíže v pravolevé orientaci.

Škola rozvíjí dítě i v oblasti sociální. Dítě si zde osvojuje i jiné role a s nimi spojené kompetence než v rodině. Pro úspěšnost v této oblasti jsou zapotřebí jiné vlastnosti, schopnosti a dovednosti, než jsou důležité pro výuku.

Doba nástupu do školy je stanovena na věk 6-7 let, tj. právě období, ve kterém dochází k různým vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním a učením. Kompetence, které jsou závislé na zrání, nejsou vlastně ničím jiným než školní zralostí a ty, co jsou závislé na učení školní připraveností. Zrání organismu dítěte se projevuje změnou celkové reaktivity, zvýšením emoční stability a odolnosti vůči zátěži, kterou je i obyčejná adaptace na školní režim. Děti s SPU mohou být fyzicky i sociálně nezralí ve srovnání se svými vrstevníky, což se projevuje dráždivostí, emoční labilitou a snadnější unavitelností. Hůře se soustředí, často se z nich stávají samotáři nebo si hrají s mladšími dětmi, mezi které zapadnou díky své nezralosti. V tomto smyslu se zralost stává podmínkou lepšího výkonu a zde právě role školáka s SPU je nesnadná.

Zralost má také vliv, jak jsem již uvedla, na přijatelnou adaptaci na školní režim, se kterou mívá nezralé dítě značné potíže, neboť právě zde se dítě učí snášet nepříjemnosti a musí jim odolávat. V tomto směru musí navázat na dřívější zkušenosti, především na naději, že neúspěch lze vždycky nějak napravit. Ale tato naděje většinou školáků s SPU chybí. Myslí si totiž přesný opak, trpí bezmocností a beznadějí. To vše vede ke sníženému přijetí sebe i jejich přijetí ostatními vrstevníky a následnému neadekvátnímu chování v sociálních situacích. Mají potíže s dekodováním sociálních kódů, tj. špatně odhadují osobní vzdálenost v interpersonálním styku nebo nedostatečně vnímají neverbální chování druhého. Nedovedou rozlišovat různé role a diferencovat chování, které je s nimi spojeno; nejsou sociálně připravené. To je způsobeno

především jejich postižením, které v sobě zahrnuje i to, že nerozumí sdělení učitele, hůře se orientují v situacích, chovají se méně logicky a adekvátně. Cítí se hůře, mívají strach, jsou nejisté. V oblasti zasažení funkce mluveného jazyka mají problémy s vyjadřováním, snadno zarazí nebo jim trvá déle, než odpoví. Právě nedostatky v aktivním řečovém projevu mají negativní sociální odezvu, vyvolávají nepříznivé reakce okolí. Mají potíže zapamatovat si přesně pořadí událostí (i písmen). Trvá jim delší dobu, než se poučí z chyb. Dospělí mohou mít následně pocit, že jim dítě lže (např. při popisu událostí). Děti, které nechápou strukturu řeči a její gramatické funkce, mívají potíže s uvědomováním si vlastní identity v čase. Z důvodu nerovnoměrného rozvoje jednotlivých schopností podávají kolísavé výkony. To vede vždy k velké nejistotě. Lze říci, že jakýkoli nedostatek či porucha řeči zhoršuje pozici dítěte ve třídě a zatěžuje i jeho vztah s učitelem. Úroveň verbálních kompetencí ovlivňuje hodnocení a posléze i identitu dítěte. Dítě s SPU prožívá komunikaci jako stresovou. Snaží se jí proto co nejvíce omezit nebo se jí úplně vyhýbá. Raději nemluví...nečte...nepíše...nepočítá... Sice se vyhne např. posměchu, je tím však sociálně izolováno a trpí školní neúspěšností.

Velkým problémem je také zrakové vnímání. Děti s SPU (nezralé děti) špatně rozlišují tvary a směr např. písmen. Rovněž nelze podcenit sluchové vnímání, a to zejména při počáteční výuce čtení a psaní. Když se dítě začíná učit číst, vnímá tištěná slova jako obrazce, které nemají jiný význam. Pak ale musí začít chápat smysl čteného textu, což nepochybně souvisí s rovnoměrností jejich zrání, která právě dětem s SPU chybí. V důsledku SPU a nejčastěji se vyskytující dyslexie je právě toto období největší zátěží.

Mnoho dětí s SPU se dobře přizpůsobí své slabosti. Jiné mohou mít jeden z mnoha emocionálních problémů. To záleží nejen na typu temperamentu, ale hlavně na povaze jeho potíží.

Nejčastějším emočním problémem je úzkost. Děti se stávají bázlivými, protože jsou ve škole neustále vystavovány zmatku a frustraci. Mají strach a snaží se vyhýbat všemu, co je děsí. Nejčastěji se vyhýbají škole (únik do nemoci, odmítají opustit domov, záškoláctví) a domácím úkolům. Nesprávná interpretace – lenost, přináší úzkost a zmatek, popř. zlost a hněv na učitele a rodiče. Agresivní chování, které může nastat, často zakrývá právě nízkou sebeúctu (vylévání hněvu na jiných). Když takové dítě uráží jiné, možná opakuje kritiky, které ho nejvíce zranily. Někdy se snaží druhé i ovládat, lidem říkají, co mají dělat. Staví se dospělým na odpor (snaha získání moci a kontroly nad situací).

Případné potlačení zlosti vede k extrémní pasivnosti, děti se vzdají, při školní práci či hrách odstoupí při prvním nezdaru a odmítají pokračovat. Některé děti odpovídají na své postižení

tím, že se stáhnou a vyhýbají se kontaktu s lidmi mimo rodinu. Jiné podvádějí.

Dítě je v depresi, která zahrnuje pocity smutku, osamělosti a izolace. Jeho sebehodnocení je velmi zranitelné, většinou odsuzuje sebe sama. Naruší se spánek, dítě si stěžuje na nudu. Pokud je tento stav delší, nebo intenzivní, je nutné ho řešit za pomoci odborníků. U dítěte mohou nastat sebevražedné myšlenky a řeči, které se musí brát vždy vážně.

Maskovaná deprese se může později vážně projevit např. v agresivním chování a zneužívání drog nebo alkoholu. Frustrace a selhání způsobují méněcennost (ta se utváří kolem desátého roku věku). Dítě si myslí, že přes veškerou svou snahu nic nepomůže. To vede k bezmocnosti a nekompetentnosti. Dobrý žák uspěje a pokládá úspěch za výsledek své vlastní snahy, ale dítě s SPU za štěstí. Pro emočně nezralé dítě nemá role školáka dostatečnou motivaci, neboť ho zatěžuje. Dítě se neučí z prostého důvodu. Tato činnost ho neláká.

Emoční, citová stránka vyvíjející se osobnosti dítěte trpícího SPU provází a významně ovlivňuje vývoj a projevy poruchy. SPU je zátěž, zapříčiňující možný vznik negativních emočních reakcí.

3.4 Závěr

Vezmeme-li v potaz individualitu neboli jedinečnost každého jedince, s níž přichází na svět a která se věkem zvětšuje, pochopíme, že výše uvedené absolutně nelze zobecňovat. Každé dítě s postižením má jiné individuální charakteristiky a rozdílná je i síť personálních vztahů, do kterých vstupuje. Musíme si navíc uvědomit, že pozice žáka ve třídě závisí nejen na jeho individuálních vlastnostech a dispozicích nebo indispozicích, ale také na charakteru třídy jako celku. Zjevná souvislost mezi školní neúspěšností a ohrožením sociálního vývoje nám připomíná, jak důležité je včasné diagnostikování SPU. Čím dříve se dítěti dostane cílené nápravné péče, tím lépe. Všechny zvláštnosti je třeba brát pouze jako možné. Toto je třeba si uvědomovat při každodenním styku s těmito dětmi a usilovat o to, aby se to nepřeměnilo v realitu. Při práci s jedincem s SPU je nutné soustředit se na pozitiva a rozvíjet je, nikoliv poukazovat na negativní stránky.

Je chyba odsuzovat lidi pro jejich malé vyjadřovací schopnosti a podceňovat tak jejich rozumové kvality. Je chyba nepodpořit v rodině i ve škole jejich správné rozvíjení, které spočívá v cílené nápravě ve smyslu komplexního poradenského vedení.

Shrneme-li výše uvedené projevy a vlastnosti vidíme přímo hrozivý obraz, ale i to, jak si v mnohém případě projevy protirečí. Zmíněné projevy a vlastnosti se skutečně mohou

objevovat v nejrůznějších kombinacích. Objevit se však také vůbec nemusí, a to hlavně při vhodném přístupu okolí k takovému dítěti.

Dítě s SPU je zařazeno do oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V této oblasti došlo ke změně v přístupu k žákům, kterou vymezil školský zákon. Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci, kteří k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními potřebují poskytnutí podpůrných opatření. Tito žáci, mezi které patří i žáci s SPU, mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření a škola má povinnost tato opatření zavést. Touto změnou byly vytvořeny základy pro začlenění všech žáků do rovnocenné výuky a výchovy a je konečně na ně pozitivně nahlíženo.⁸

⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021

4 SEZNAM PROSTUDOVANÉ ODBORNÉ LITERATURY

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2863-6.

KUCHARSKÁ, Anna. *Specifické poruchy učení a chování: sborník 2000*. Praha: Portál, 2000. Speciální pedagogika. ISBN 80-7178-389-7. ISSN 1211- 670X.

NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. rozš. vyd., v Academii 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]* [online]. Praha: Grada, 2012 [cit. 2021-11-27]. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4369-1.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra, Hana ŽÁČKOVÁ a Hana SOVOVÁ. *Specifické poruchy učení na 2. stupni základních škol: (použitelné i pro střední školství [i.e. školství])*. Praha: D + H, 2007. ISBN 978-80-903579-7-6.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Metody hodnocení a tolerance dětí se specifickými poruchami učení: [metodický materiál určený především pro učitele a vychovatele, pracovníky pedagogicko-psychologických poraděn]*. 2. vyd. Praha: D & H, 1997.

PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky* [online]. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010 [cit. 2021-11-27]. ISBN 978-80-7315-198-0.

5 KONSPEKT KNIHY

5.1 Argumentace výběru knihy

Z výběru knih, které mě a moji práci v oboru učitelka ovlivnily, jsem si vybrala knihu *Učitel-příprava na profesi*“ od autorek Radmily Dytrtové a Marie Krhutové. Tato kniha mě provází od studií až do dnešní doby.

Knihy je určena pedagogům, učitelům a studentům učitelství, kteří se připravují na svou učitelkou dráhu studiem na vysokých školách. Text je ale určen i učitelům, kteří mají snahu své profesní působení zkvalitnit jak po stránce pedagogické, tak komunikativní. Učitelkou profese je velmi náročná a vyžaduje kvalitní přípravu a dostatečnou erudici. Publikace je složena ze dvou částí. První je věnována pedagogické profesní charakteristice učitele, druhá se týká komunikativních a prezentačních dovedností učitele.

„Vhled do přípravy učitele začíná procesem naplňování profesní identity. Naplňování koncepce učitele jako reflektujícího praktika se podle D. Shona a I. Stuchlíkové děje nejen vědomě (explicitně), ale i nevědomě (implicitně).“⁹ Východiskem utváření osobnosti učitele pro vlastní pojetí výuky je jeho implicitní teorie a strategie vzdělávání žáků, která je jádrem učitelovy osobnosti. Při utváření profesní identity budoucích učitelů hrají významnou roli právě implicitní procesy. „Předpokladem naplnění utváření profesní identity je poznání sama sebe (kdo jsem) a identifikace, porovnání se s tím, kým chci být.“¹⁰ Těžištěm profesní identity je pojetí výuky. Utváření pojetí výuky probíhá ve třech evolučních etapách. V úvodní etapě – tzv. etapě startovací identity je učitel veden k poznání své profesní motivace na základě svých primárních představ, které se vytvářejí z jejich bývalé pozice žáků a studentů. Druhá etapa začíná po setkání studenta učitelství s teorií pedagogiky, psychologie, etiky utvářením tzv. časného pojetí výuky. V této etapě jsou vedeni studenti učitelství k identifikaci svých prekonceptů a k následnému konstruování individuálního pojetí výuky. Ve třetí etapě dochází k formování uvědomované koncepce pojetí výuky. V podkapitole první části je věnována část osobnosti učitele a její utváření. Začínající učitel by měl být dobře připraven k odpovědnosti za plánování a organizaci dění ve třídě, mít dobrý profesní, znalostní a dovednostní základ, metody kontroly a vhodné strategie vedení žáků, vytvořit tvořivou sociální atmosféru, být schopen efektivní komunikace, sebeuvědomění a sebehodnocení. Vyučovací styl učitele rozdělujeme do

⁹ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 12

¹⁰ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 13

tří kategorií: učitel manažer, facilitátor a pragmatik. Všechny tři typy jsou pozitivní. Do typologie se promítá zejména vztah učitele k žákům, jeho pojetí vyučování, postoje apod. Jejím smyslem je deskripce a schematizování profesní stránky osobnosti učitele s cílem jejího ovlivňování. Typ demonstruje určitou charakteristiku, ale nemusí být typologicky vyhraněná, preferujeme především přítomnost vlastností, které jsou dominantní. „Ve starších učebnicích pedagogické psychologie se setkáváme se základní typologií osobnosti učitele Ch. Caselmana, která je založena na učitelově míře preference a akceptace učiva nebo žáka a jeho rozvoje.“¹¹ Podle této teorie je typ učitele determinovaný buď učivem, nebo osobností žáka. Ch. Caselmann charakterizoval 2 typy učitelů. Logotropa, který se více orientuje na obsah, na učivo, vědomosti žáků, a na paidotropa, který se orientuje hlavně na žáka, na jeho výchovu a rozvoj. J. Čáp (2001) uvádí typologii K. Lewina, který uvádí 3 typy učitelů: autokratický, demokratický a liberální.¹² Tyto typologie se považují v současné době plně změn za překonané, tyto změny reflektuje J. Vašutová (2004) ve shodě s J. Prokopem (2002) a rozdělují učitele podle postoje ke školské reformě na tradicionalisty a chameleony. První je obtížně adaptabilní, nechce se vzdát osvědčených postupů, může se zdát líný, ale má dobré výsledky a je přesvědčen, že za léta praxe netřeba měnit osvědčené postupy. Učitel chameleon má ke školské reformě ambivalentní postoj. Uvědomuje si potřebu změn, ale je k reformním snahám zdrženlivý a jen „na oko“ je přijímá, protože je toho názoru, že reforma nic nového nepřinese. Někteří autoři se v rámci typologie osobnosti učitele zabývají pedagogickými rolemi učitele a jejich strukturou. Učitel zastává ve své profesi podle J. Vašutové (2004) tyto pedagogické role:

- poskytovatel poznatků a zkušeností,
- poradce a podporovatel,
- projektant a tvůrce,
- diagnostik a klinik,
- reflektivní hodnotitel,
- třídní a školní manažer,
- socializační a kultivační vzor.

Pohled na profesionalitu učitele se segmentuje na jednotlivé cílové složky profesní identity – zejména na profesní znalosti a dovednosti. Jsou to znalosti obsahu vyučovaného předmětu, a znalosti obecně pedagogické, didaktické, psychologické, znalosti kurikulárních dokumentů,

¹¹ DYTROVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 18

¹² DYTROVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 19

školského systému, znalosti žáků i znalosti sociokulturního kontextu. Pedagogická dovednost je popisována jako účelná a cílená činnost učitele, zaměřená na řešení pedagogických situací. Vytváření pedagogických dovedností je dlouhodobý proces formován na základě dědičných dispozic k učitelské profesi, nebo kladný vztah k učitelské profesi, pozitivní vztah k dětem.

Pedagogické dovednosti můžeme charakterizovat a rozdělit do 4 skupin:

- **Dovednosti, které se týkají plánování a přípravy vyučovací jednotky.** Do této skupiny můžeme zahrnout formulace výchovně-vzdělávacího cíle, volby cílových výstupů, vhodných vyučovacích prostředků, struktura vyučovací jednotky, rozvržení času, formulace úloh a kladení otázek žákům.
- **Dovednosti, které se týkají vlastní organizace a realizace vyučování.** Dovednost motivace a aktivizace žáků, dovednost udržení pozornosti a kázně žáků, dovednost vytvoření příznivé atmosféry a komunikace.
- **Dovednosti, které se týkají diagnózy a hodnocení žáků.** Dovednost kontroly, diagnózy práce žáků, výsledků a objektivního hodnocení žáků, dovednost kladení otázek, tvorby testů, dovednost využívání intervenčních pobídek ke zlepšení výkonu žáků.
- **Dovednosti, které se týkají sebehodnocení učitele.** Dovednost sebereflexe, dovednost přijmout stanovisko pozorovatele a využít ho jako zpětnou vazbu vlastního pedagogického výkonu, dovednost hledat řešení zlepšení současného stavu ve svých postupech a budoucí pedagogické činnosti.

Jedním z nástrojů hodnocení práce učitele je evaluační strategie, kterou zveřejnila J. Vašutová (2004). Uvedený systém je tvořen tzv. **komponenty** postihující oblasti učitelské profese:

- **intence** (záměr),
- **interakce** (realizace záměru),
- **improvizace** (reakce na změny v realizaci záměru v daných podmínkách),
- **intervence** (pedagogický zásah ve směru ovlivňování podmínek s cílem naplnění záměru).

Komponenta intence zahrnuje systematické znalosti učitele aprobačního oboru, dovednosti učitele transformovat poznatky příslušných vědních nebo uměleckých oborů do vzdělávacích obsahů vyučovacích předmětů, dovednosti vyhledávat a zpracovávat informace pro oblast aprobačních předmětů, dovednost integrovat mezioborové poznatky a vytvářet mezipředmětové vazby a dovednost vytvářet školní vzdělávací program a vlastní výukové projekty.

Komponenta interakce se týká strategie vyučování a učení, metodických nástrojů a dovednosti jejich používání, zahrnuje didaktické, psychologické a sociální vědomosti ve vztahu formování a vzdělávání osobnosti žáka. Zahrnuje také vědomosti a dovednosti komunikační, diagnózy a hodnocení výkonu žáka.

Komponenta improvizace zahrnuje dovednosti vytváření příznivé atmosféry ve třídě na základě socializace žáků, motivů žáků k učení, změn vzdělávacích podmínek, znalost vlivu mimoškolního prostředí, vrstevníků, médií, na postoje a chování žáků a dovednost analýzy příčin a užití prostředků nápravy.

Komponenta intervence zahrnuje dovednost řešit výchovné situace a problémy, ovládat prostředky udržení kázně ve třídě, dovednost rozpoznat sociálně patologické jevy a znalost nápravy takových jevů, vedení talentovaných žáků a žáků s individuálními vzdělávacími potřebami, dovednost využít prostředek pobídky ve smyslu intervenčním.

V první části této publikace se autorka zabývá názory některých autorů na cíle přípravy učitele – profesní kompetence, profil absolventa učitelství. „Současná vzdělávací kurikula jako cílové výstupy vzdělávání deklarují kompetence.“¹³ Kompetence můžeme chápat jako „obsahové rámce“ popisující profesi, nebo jako způsobilosti pro úspěšný výkon profese, kompetence:

- **odborná způsobilost** (získaná na základě pedagogické, psychologické, didaktické přípravy),
- **výkonová způsobilost** (pracovní zdatnost podmíněná fyzickou a neuropsychickou schopností k zvládnutí pracovního vypětí),
- **osobnostní způsobilost** (sociální zralost, odpovídající charakterové a volní vlastnosti aj.)
- **společenská způsobilost** (morální vlastnosti učitele jako nositele určitých hodnot, učitel by měl být společenským vzorem svým jednáním pro druhé a zejména pro mládež),
- **motivační způsobilost** (ztotožnění se s rolí učitele, angažovanost pro její naplnění).

Profesionální kompetence učitele se vytvářejí získáním teoretických poznatků vzděláváním a jejich spojením s prožitkovými poznatky získanými v průběhu pedagogické praxe. Reflexe je jednou z cest rozvoje didaktického myšlení a ovlivňuje kvalitu pedagogické činnosti učitele. Sebereflexi získává učitel informacemi, které mu poskytuje např. ředitel, kolegové a komunikace s žáky. „Sebereflexe je chápána jako proces, v jehož průběhu získává učitel cíleně a systematicky zpětnovazebné informace, které mu poskytuje např. ředitel, kolegové,

¹³ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 50

komunikace se žáky (Nezvalová, 1994).¹⁴ Sebereflexe je vnitřní proces, který pomáhá jednotlivci uvědomit si své chování, myšlení a pomáhá při výchovně – vzdělávacím procesu. Učitel, který využívá sebereflexi, se orientuje na žáky a věnuje pozornost jejich potřebám, plánuje výchovně-vzdělávací proces, má potřebu zpětné vazby, uplatňuje strategické myšlení, jeho obecné závěry jsou utvářeny na základě důkladného poznání sama sebe, žáků i situace, má potřebu dalšího vzdělávání a profesního zdokonalování. Naopak učitel, který nevyužívá sebereflexi, se orientuje na sebe, ne na učivo, jeho perspektivy jsou krátké nebo žádné, spoléhá se na osobní zkušenosti, preferuje vzdělávání a učení pokusem a omylem, předává informace, závěry a zobecnění dělá unáhleně a bez zkoumání příčin daných jevů, podléhá předsudkům, v jeho práci převládá dogmaticnost a rutina, nemá potřebu dalšího vzdělávání.

Ve druhé části rozebírá autorka Komunikativní dovednosti učitele. V rámci přípravy učitelů je důležité pěstovat a rozvíjet jejich řečové dovednosti. Řeč je nejdůležitějším dorozumivacím prostředkem, i když existují jiné formy komunikace (gesta, mimika, signály), jazyk je nejpresnější a významově nejbohatším dorozumivacím prostředkem. Slovní vyjádření myšlenek je aktivní tvůrčí činnost. Úspěch slovního vyjádření závisí na vyjadřovacích schopnostech a také řečnických dovednostech. Předpokladem ke správnému vyjadřování je znalost spisovné výslovnosti, ovládnutí gramatiky a dostatečně bohatá slovní zásoba. V mluveném i psaném projevu se odráží osobnost člověka, jeho kultivovanost, všeobecný přehled, odborné znalosti, charakterové rysy. Učitelé sami by měli umět citlivě odstraňovat nedostatky ve vyjadřování žáků a zvyšovat tak kulturu jejich řeči a kulturnost projevu vůbec. Učitel bývá pro některé své žáky mnohdy jedním z mála lidí jejich sociálního okolí, kteří s nimi mluví spisovně. Je proto nepedagogické, aby se vyjadřoval nářečím nebo slangem. „Učitel by měl ve vyučovacím procesu: Mluvit spisovně, výrazně a plynule (nespisovná mluva učitele ovlivňuje nejen mluvený, ale i psaný projev žáků, způsobuje jim potíže s pravopisem, protože správné tvary slov nejsou dostatečně a důsledně upevňovány).“¹⁵ Souhlasím, že je důležité mluvit na děti spisovným jazykem, který se často v médiích v čisté formě neobjevuje, především v často uváděných pohádkách, ale někdy učitel kladně zaujme pozornost dětí i hovorovým výrazem. Při mluveném projevu by měl učitel dbát na obsahovou a významovou stránku, formulovat své myšlenky jasně, srozumitelně a s logickou návazností, přizpůsobit

¹⁴ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 56

¹⁵ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 79

obsah a metody sdělení věku a s tím spojenou zralostí intelektu, mít na zřeteli dosavadní znalosti žáků.

V mluveném projevu je třeba dbát na **obsahovou a významovou stránku**, didakticky transformovat vědecké a odborné obsahy, volit spisovnou odbornou terminologii. Důležitá je i **slohová a mluvnická stránka**, zvolit odpovídající slohový postup (informační, popisný, vyprávěcí, výkladový, úvahový atd.), jazykový styl prostě sdělovací, odborný, publicistický, umělecký apod., ručit za gramatickou správnost. Dbát musíme i na **přednesovou a zvukovou stránku**, snažit se o volbu přiměřeného tempa, vyvarovat se parazitních zvuků (přídechů) a plevelných slov (takže, tak, vlastně, čili), pohodlné výslovnosti, monotónnosti přednesu, využívat pestré výrazové jazykové prostředky – sílu hlasu, jeho výšku, barvu, rytmus, frázování. Učitel by měl poznat, co je důležité říct zřetelněji, důrazněji a volnějším tempem. Už z tónu hlasu se dá zjistit, jak je komunikující naladěný, zda vesele, rozčileně. Důležitá je kvalita jazykového projevu. Ta je závislá na ovládnutí gramatiky, dostatečně bohaté slovní zásobě, znalostech a zkušenostech. V mluveném projevu je třeba dbát i na **nonverbální stránku**, volit umírněnou gestikulaci a mimiku, koordinovat doprovodné pohyby. „Grimasa však působí rušivě při komunikaci a obličej bez výrazu ubírá významu probírané problematice.“¹⁶ Proxemika – vzdálenost mluvčího od auditoria – podmiňuje vzájemný osobní kontakt, bližší vzdálenost může více aktivizovat zájem posluchačů o prezentované téma. Kinezikou – pohyby – vyjadřujeme temperament, nervozitu. Mluvčí by měl mít pohyby těla zvládnuté. Význam má i poloha paží. Nejvhodnější je poloha paží v lokti pokrčených a využívaných v úrovni pasu k přiměřené gestikulaci. Oční kontakt a jeho střídání mezi mluvčím a posluchači je velmi důležitý z důvodu zpětné vazby – ohlasu mluveného projevu, udržení pozornosti posluchačů. Posturologie je celkovým postojem těla a je výpovědí o sebejistotě mluvčího a jeho rozhodnosti. Vzhledem – přiměřenou úpravou zevnějšku – dáváme najevo svůj vztah a postoj k posluchačům a podtrhujeme významnost našeho vystoupení. „Dbáme na to, aby součásti našeho oděvu a zevnějšku neupoutávaly pozornost posluchačů více než naše slova.“¹⁷

5.2 Závěr

Tato odborná kniha je bohatá na témata, která se týkají edukace a osobnosti učitele. V poměrně malém obsahu se skrývají rozsáhlé odborné informace, které mohou působit jako pregraduální

¹⁶ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 94

¹⁷ DYTRTOVÁ, Radmila a KRHUTOVÁ Marie. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6., s. 95

příprava učitelů, ale také formují pedagogy v praxi. Učitel působí jako vzdělavatel, ale má podíl i na socializaci a kultivovanosti žáka. Svoji působnost rozšiřuje o zvyšování odpovědnosti žáka za výsledky učení a vlastní rozvoj. Dlouhodobý, systematický a konstruktivistický přístup učitele ke své profesi a přípravě na ni, uvědomění si změny své role, předpokládá preferenci vzájemné komunikace mezi učitelem a žáky, povzbuzování, argumentaci, podporu tvůrčí a otevřené atmosféry, rozvoj myšlení žáků. Tento přístup zvyšuje nároky na hodnocení a sebereflexi učitele, na schopnost analyzovat vlastní činnost, prezentovat a argumentovat své pojetí výuky, podílet se na rozvoji školy a vyžaduje spolupráci učitelského kolektivu, komunikaci s rodiči a sociálními partnery školy. Jen tak bude učitel považován za odborníka ve vzdělávání, který usnadňuje žákovi proces učení, vytváří příznivé podmínky a dává žákovi příležitost k co nejkvalitnějšímu osobnímu rozvoji.

6 PROFESIOGRAFICKÝ ROZBOR UČITELE ODBORNÉHO VÝCVIKU

6.1 Základní pojmy

Profesiografie je metoda analýzy pracovních činností. Zabývá se rozbořem profesí, popisem činností, požadavků povolání na osobnost člověka a podmínkami, v kterých je povolání vykonáváno. **Profesiogram** je odborný popis práce a rozbor povolání a z něho vycházející popis nároků profese na organismus, psychiku a celou osobnost člověka. Vychází z klasifikačních hledisek a kritérií.

Obecná část se zabývá popisem pracovních činností posuzované profese a odbornými znalostmi, dovednostmi a návyky, které jsou nezbytné pro výkon této profese.

Speciální část profesiogramu zkoumá osobnost člověka z psychologického pohledu, zaměřuje se na jeho psychické a fyzické předpoklady.¹⁸

Profesiografická analýza pracovní činnosti člověka je žádoucí získání faktů, údajů a informací, které ve vhodné formě charakterizují popis činností. Technika tohoto popisu práce spočívá například v odpovědích na tyto základní otázky:

- Co pracovník dělá
- Jak to dělá
- Proč to dělá (za jakým účelem)
- Za jakých podmínek to dělá
- Jaké dovednosti jsou v pracovní činnosti obsaženy¹⁹

6.1.1 Pedagogický pracovník

„**Pedagogickým pracovníkem** je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu.

¹⁸ PÍŠOVÁ, Michaela a Karolína DUSCHINSKÁ. *Mentoring v učitelství: výzkumný záměr Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. [2. vyd.]. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7290-589-8.

¹⁹ Encyklopedie BOZP, 2009. Dostupná z: <https://ebozp.vubp.cz/wiki/index.php?title=Profesiogram>

Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb“.²⁰

Přímou pedagogickou činnost podle zákona vykonává:²¹

Tabulka 1 Přímou pedagogickou činnost podle zákona vykonává

a) učitel	d) speciální pedagog	h) trenér
b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků	e) psycholog	i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně
	f) pedagog volného času	
c) vychovatel	g) asistent pedagoga	j) vedoucí pedagogický pracovník

6.2 Kvalifikační požadavky

Vykonává přímou pedagogickou činnost, na kterou má odbornou kvalifikaci (způsobilost). Tuto odbornou kvalifikaci získává buď:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu studijního oboru, který odpovídá charakteru praktického vyučování, **nebo**
- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru praktického vyučování, **nebo**
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, **a**
 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy,
 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, **nebo**
 3. studiem pedagogiky.²²

²⁰ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 2, odst. 1

²¹ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 2, odst. 2

²² Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 9, odst. 3

d) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a

1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, **nebo**
2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, **nebo**
3. studiem pedagogiky.²³

6.3 Povinnosti pedagogických pracovníků

Pedagogický pracovník je povinen:

- vykonávat pedagogickou činnost v souladu se zásadami a cíli vzdělávání,
- chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta,
- chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních,
- svým přístupem k výchově a vzdělávání vytvářet pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj,
- zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, s nimiž přišel do styku,
- poskytovat dítěti, žáku, studentovi nebo zákonnému zástupci nezletilého dítěte nebo žáka informace spojené s výchovou a vzděláváním.²⁴

Některé střední školy vydávají „etický kodex pedagogického pracovníka“, který je morálním závazkem, ale není obecně závazným předpisem, je projednán a schvalován pedagogickou radou. Tento dokument zahrnuje a rozpracovává práva a povinnosti pedagogického pracovníka, určuje základní hodnoty (principy), pravidla jednání a chování učitelů. Škola považuje za nezbytné pravidla konkrétně definovat, prosazovat a používat tak, aby pedagogičtí pracovníci tyto principy aplikovali ve své práci.

²³ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 9, odst. 5

²⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), aktuální znění 27. 02. 2021, § 22b.

6.4 Profesiogram činností učitele odborného výcviku

Stanovená týdenní pracovní doba (tzv. „plný úvazek“) je pro pedagogické pracovníky (i učitele odborného výcviku), jako pro všechny ostatní zaměstnance, určena na **40 hodin týdně**.²⁵ Do pracovních činností učitele odborného výcviku patří v průběhu běžného týdne:

- přímá pedagogická činnost,
- nepřímá pedagogická činnost,
- administrativa,
- organizační činnosti,
- nepracovní činnosti.

6.4.1 Činnosti učitele odborného výcviku

Přímá pedagogická činnost

Přímou pedagogickou činnost (dále jen PPČ) vykonává učitel odborného výcviku přímo ve vyučovací hodině odborného výcviku, ve které svou výchovně vzdělávací činností přímo působí na vzdělávaného žáka, a tím uskutečňuje jeho výchovu a vzdělávání a naplnění ŠVP.²⁶

Do této činnosti patří veškeré činnosti vyučujícího, které aplikuje při vedení vyučovací hodiny (ve třídě i mimo ni) v souladu s její přípravou jako např. osvojování, procvičování a upevňování dovedností, střídání aktivit pro udržení pozornosti žáků, individuální práce s žákem, skupinová práce s žáky, závěrečné shrnutí probraného učiva a diagnostika stavu rozvoje vědomostí, dovedností a poznávacích procesů, hodnocení žáků v rámci běžné komunikaci ve třídě (pochvala či korekce chyby učitelem, reakce na okamžitou zpětnou vazbu v reakci žáka), finální hodnocení žákových výsledků v rámci vyučovací hodiny, motivace k žákově aktivitě, tvořivosti a samostatnosti, podpora žáků při přípravě na výuku, vedení samostatných závěrečných prací.

Nepřímá pedagogická činnost

Do těchto činností patří např. příprava na PPČ, příprava výchovně vzdělávacích akcí (výlety, kulturní akce, exkurze...), příprava učebních pomůcek, testů, podkladových materiálů (texty, tabulky, schémata, diagramy, přípravy, nástroje, nářadí a materiál pro výuku), hodnocení písemných, grafických a jiných prací žáků. Dále práce, které vyplývají z organizace vzdělávání

²⁵ Metodika k pracovní době pedagogických pracovníků (PP) a rozsahu přímé pedagogické činnosti (PPČ).

²⁶ Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, aktuální znění 12. 01. 2016, § 2, odst. 1

a výchovy ve školách a školských zařízeních, jako je dohled nad žáky ve škole a při akcích organizovaných školou, pohotovost pro zastupování, spolupráce s učitelským sborem, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, školním psychologem, lékařem, s oddělením péče o rodinu a dítě, s pedagogickými poradnami, středisky výchovné péče, zákonnými zástupci žáků i s nepedagogickými pracovníky, odborná péče o kabinety, knihovny a další zařízení sloužící potřebám vzdělávání, výkon prací spojených s funkcí třídního učitele a výchovného poradce, účast na poradách svolaných vedoucím zaměstnancem školy (pedagogické rady, schůzky s rodiči a provozní porady), spolupráce s ostatními školami, samostudium a účast na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, pokud je nad rámec doby určené pro PPC, vedení dokumentace třídy (třídní kniha, vedení diagnostiky žáků, tvorba plánů pedagogické podpory, individuálních vzdělávacích plánů, hodnocení pedagogického procesu, účast na akcích prezentujících školu, včetně přípravy na ně (dny otevřených dveří),

Administrativa

Učitel odborného výcviku vede pedagogickou dokumentaci v souladu s požadavky školy. Zpracovává zprávy a hodnocení výchovně vzdělávací činnosti, připravuje podklady pro konání pedagogických rad a schůzek s rodiči žáků, zpracovává návrh na výchovná opatření, shromažďuje poznatky o žácích za účelem vypracování osobní charakteristiky žáka, vede záznamy o absenci žáků včetně evidence potvrzených dokladů o nepřítomnosti na pracovišti, vypracovává dokumentaci k praktické závěrečné zkoušce (protokol o závěrečné zkoušce), provádí zápis do knihy úrazů, zpracovává tematický plán odborného výcviku na celý školní rok a výkaz práce.

Organizační činnosti

Učitel odborného výcviku organizuje zajištění materiálu, nástrojů, náradí a dalších pomůcek potřebných pro odborný výcvik, organizuje a vypracovává plán exkurzí, výlety, besedy a různé přednášky, zajišťuje odbornou praxi na externích pracovištích a vede o ní záznamy.

Nepracovní činnosti

Jedná se o činnosti nad rámec výchovně vzdělávacího procesu, které se dějí neplánovaně, a tím jsou i nepravidelné (konzultace s učiteli, komunikace s žáky). Patří sem i sledování a studium nových poznatků, metod a postupů v rámci odborného výcviku, které učitel odborného výcviku následně zařazuje do výuky. Dále správa svěřeného majetku, zejména zajištění průběžné péče o dílenské vybavení (údržba nástrojů, přístrojů a dalších pomůcek).

6.4.2 Grafické vyjádření podílů jednotlivých činností

Při získávání údajů pro procentní vyjádření podílů jednotlivých výše uvedených oblastí činností jsem vycházela z vlastní pedagogické praxe, kterou jsem v uplynulých letech vykonávala jako učitelka odborného výcviku a odborných předmětů v oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování. Vycházela jsem z vlastní přípravy podkladů pro realizaci odborného výcviku u žáků prvního ročníku, pro realizaci výuky odborných předmětů ve všech třech ročnících, z rozhovorů s ostatními učiteli odborného výcviku a z platných předpisů pro tuto oblast vzdělávání.

- **Stanovená týdenní pracovní doba** je pro učitele odborného výcviku i učitele odborných předmětů určena na **40 hodin týdně**.²⁷
- Ředitel školy stanoví učitelům odborného výcviku týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti na období školního vyučování, která je stanovena právním předpisem v rozsahu **25–35 hodin týdně**. V našem případě je stanovena na **35 hodin týdně**.
- Učitel odborných předmětů střední školy má týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti **21 hodin týdně**.²⁸
- Teoretické a praktické vyučování se podle ŠVP pro tento obor vzdělání střídá zpravidla **v týdenních cyklech**.²⁹

Vybrala jsem si běžný pracovní týden, do kterého nezasahovaly další okolnosti související s provozem školy (žádné akce pořádané školou, prázdniny, ředitelské volno nebo svátek, ani suplování).

Učitel odborného výcviku a učitelka odborných předmětů (kombinace úvazku) výpočet:

- **Učitel odborných předmětů střední školy** má týdenní rozsah při plném úvazku 21 hodin PPČ, na práce související případně zbývající část do 40 hodin stanovené týdenní pracovní doby. Při zkráceném rozsahu PPČ na 15 hodin bude její úvazek 0,7143.
- Učitel odborného výcviku střední školy má týdenní rozsah při plném úvazku 35 hodin PPČ, na práce související případně zbývající část do 40 hodin stanovené týdenní pracovní doby. Při zkráceném rozsahu PPČ na 10 hodin bude její úvazek 0,2857.
- Pokud oba zkrácené úvazky sečteme $0,7143 + 0,2857 = 1,0$ (plný úvazek).

²⁷ Metodika k pracovní době pedagogických pracovníků (PP) a rozsahu přímé pedagogické činnosti (PPČ).

²⁸ Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění účinném od 1. 2. 2021

²⁹ Školná vzdělávací program 66-53-H/01 Logistik operátor (ka) skladu, SOŠ Čelákovice s.r.o., 2010

Podíl jednotlivých pracovních činností učitelky

Tabulka 2 Přehled podílů činností učitele odborného výcviku v běžném týdnu

Druh pracovní činnosti	Zkrácené úvazky	Celkem úvazek	Počet hodin za týden	Podíl činností v procentech
PPČ učitelky odborných předmětů	0,7143	1,00	15	62,5 %
PPČ učitelky odborného výcviku	0,2857		10	
Nepřímá pedagogická činnost			9	22,5 %
Administrativa			3	7,5 %
Organizační činnosti			2	5,0 %
Nepracovní činnosti			1	2,5 %
Celkem			40	100 %

Zpracováno autorkou

Graf 1 Podíl pracovních činností

6.5 Vyvození předpokladů pro výkon práce učitele odborného výcviku

Pedagogické dovednosti učitele odborného výcviku

Základem profesní identity učitele jsou pedagogické znalosti a dovednosti. Rozdělení pedagogických dovedností můžeme charakterizovat a rozdělit do čtyř skupin (podle Kyriacou, 1996). Toto rozdělení podrobněji rozvádím v páté kapitole mé bakalářské práce „Konspekt knihy“. Skupiny vyjmenovaných pedagogických dovedností na sebe nejen navazují, ale vzájemně se prolínají a ovlivňují – např. dovednosti spojené s přípravou vyučování mohou zásadně ovlivnit i jeho realizaci, nebo dovednosti spojené s hodnocením výkonu žáků mohou být dobrým východiskem pro dovednosti motivační v průběhu dalšího vzdělávání. Stejně tak

dovednosti diagnostické – sledování reakcí žáků, jejich činnosti a chování během vyučování, jsou východiskem pro interaktivní realizační dovednosti, týkající se udržení hladkého průběhu vyučování. Efektivita práce učitele je do značné míry závislá právě na jeho pedagogických dovednostech.³⁰

6.5.1 Kompetence učitele praktického vyučování (odborného výcviku)

Učitel odborného výcviku je hlavním faktorem, který ovlivňuje kvalitu vzdělávání v současné škole. Směřuje žáky k tomu, aby pracovali kvalitně a pečlivě, dodržovali technologické postupy, dodržovali zásady a předpisy BOZP, neplýtvali materiálem, chovali se ekologicky k přírodě, vážili si práce druhých lidí a získávali kladný vztah k výkonu budoucího povolání.

➤ Didaktické a psychodidaktické kompetence (znalost vyučování a učení)

Učitel odborného výcviku ovládá strategii vyučování a učení. Měl by mít vlastní koncepci výchovy a vzdělávání, měl by umět motivovat žáky k vlastnímu učení a umět vysvětlovat učivo, komunikovat se žáky a organizovat jejich vzdělávání, dokázat adekvátně hodnotit výkon žáků, umět se pohotově rozhodovat v pedagogických situacích, znát a umět uplatnit metody vysvětlování, přesvědčování a příkladu ve výchově žáků, umět řešit výchovné problémy a umět spolupracovat s rodinou při jejich řešení, měl by se profesionálně rozvíjet a odpovídajícím způsobem se chovat a vystupovat. Vytváří příznivé materiální, sociální, emocionální a pracovní podmínky na vyučování.

➤ Oborové (předmětové) kompetence (znalost daného oboru)

Zabývá se procesy vyučování a učení s ohledem na znalost oboru, ovládá obor, který vyučuje. Zajímá se o vývoj svého oboru, stále se zdokonaluje a sebevzdělává se. Nové poznatky ze svého oboru transformuje do výuky. Dovede vytvářet mezipředmětové vztahy, obratně vyhledává a zpracovává informace zejména v oblasti svého oboru. Disponuje uživatelskými dovednostmi ICT.

➤ Diagnostické a intervenční kompetence (znalost prostředků pedagogické diagnostiky)

Učitel ODV dokáže použít prostředky pedagogické diagnostiky na základě individuálních a vývojových zvláštností žáků. Identifikuje žáky s SPU a dovede uzpůsobit výběr učiva a metody vyučování jeho možnostem a dokáže jim pomoci. Ovládá způsoby vedení talentovaných žáků. Na základě získaných údajů zahajuje bezprostřední intervenci, navrhuje použití dalších metod a postupů a vypracovává plány pedagogické podpory. Ovládá prostředky zajištění kázně.

³⁰ Pedagogická příprava učitelů praktického vyučování: odborná konference sítě TTnet ČR: konference se konala 30. 11. - 1. 12. 2017 v Berouně. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2018. ISBN 978-80-7481-201-9.

- **Pedagogické kompetence** (znalosti kontextu výchovy a vzdělávání)
Jde o pedagogické, didaktické a psychologické znalosti a dovednosti. Patří sem pedagogické dovednosti týkající se plánování a přípravy výuky, vlastní organizace a realizace vyučování, diagnózy a hodnocení výkonu žáků a sebehodnocení učitele. Má znalosti o právech dítěte a respektuje je ve své práci.
- **Sociální, psychosociální a komunikativní kompetence** (znalost prostředků socializace, vytváření pozitivního klimatu a prostředků pedagogické komunikace)
Má vliv na osobnostní a sociální rozvoj žáka a dovede se orientovat v náročných sociálních situacích ve škole. Dokáže plynule vést rozhovor se žáky, rodiči a ostatními učiteli. Spolupracuje s rodiči, ostatními učiteli a ostatními sociálními partnery. Zároveň je schopen sebereflexe a sebehodnocení.
- **Profesně a osobnostně kultivující kompetence** (znalost širších kulturních hledisek a prostředků formování postoje a hodnotových orientací žáků)
Má znalosti všeobecného rozhledu, má osobnostní předpoklady pro spolupráci s kolegy. Je schopen reflektovat vzdělávací potřeby žáků a jejich zájmy. Patří sem charakter a volní vlastnosti.
- **Manažerské a normativní kompetence** (znalost norem a vzdělávací politiky, organizace práce žáků). Má základní znalosti o zákonech a dalších normách, orientuje se ve vzdělávací politice, má znalosti o podmínkách fungování školy, ovládá administrativu evidence žáků, je schopen vytvářet školní projekty. Jedná samostatně jménem školy se zákonnými zástupci při projednávání prospěchu a chování žáků.³¹

6.5.2 Předpoklady pro výkon profese

Na prvním místě uvádím základní předpoklady pro výkon pedagogického pracovníka, a to ustanovení § 3 zákona č. 563, o pedagogických pracovnících, který určuje, že pedagogickým pracovníkem (učitelem odborného výcviku) může ten, **kdo je plně způsobilý k právním úkonům, má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, je bezúhonný, je zdravotně způsobilý** a prokázal znalost českého jazyka.³² U zdravotní způsobilosti, kterou potvrzuje lékař, se zohledňuje jeho celkový zdravotní stav i duševní zdraví

³¹ PECINA, Pavel. Pedagogická a odborná způsobilost učitele praktického vyučování [online]. 30. 11. 2017 Dostupné z http://www.nuv.cz/uploads/TTnet/2017/03._PECINA_PAVEL.pdf

³² Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, aktuální znění 12. 01. 2016, § 3

(způsobilost člověka pro výkon určitého typu pracovních činností či profesí), ale i fyzická zdatnost (dispozici), aby sám mohl vykonávat činnosti, které souvisí s výkonem jeho profese.

Dále sem patří **morální a občanská způsobilost** vyjadřující kvalitu morálních vlastností učitele odborného výcviku pro odpovědný a poctivý výkon. Učitelé často považují svoje povolání za celoživotní poslání. **Úspěšní učitelé zakládají svou praxi na základním přesvědčení, že všichni studenti se mohou učit a splnit vysoká očekávání.**

Podstatné jsou i **osobnostní předpoklady**-umí spolupracovat, zajímá se o potřeby žáků, má kladný vztah k žákům, vysokou empatii, organizační schopnosti, zná mravní společenské hodnoty a jedná podle nich, je tvořivý, velkorysý a je **sám dostatečně motivován** k výkonu tohoto povolání a dokáže dostatečně motivovat i žáky. Předávat jim své zkušenosti a dovednosti, což je podmíněno jeho odbornou připraveností. Zná předmět, který vyučuje a ví, jak ho učit. Umí navazovat na jednotlivé činnosti, podporovat sebevědomí žáků (zažívání úspěchu), přinášet radost, optimismus, povzbuzení, smysl pro humor. Zkušenosti učitelé berou v úvahu i osobnostní rysy žáka, kdy umí přizpůsobit výuku jednotlivým žákům (např. žák plachý/otevřený, impulzivní/přemítavý, stydlivý, tvrdohlavý).³³

Komunikační dovednosti-kultivovaný projev a vystupování (hlasitost projevu, dostatečná slovní zásoba, používat srozumitelná slova, mluvit spisovně, zřetelná výslovnost, neironizovat). Být důsledný, tvořivý, velkorysý a mít schopnost improvizace, schopnost reagovat na nové a neustále měnící se podmínky. Srozumitelně a stručně formulovat pokyny s cílem zaujmout žáka, stále si ověřovat, zda pokynům rozumí (zpětná vazba). Ke komunikaci patří i oční kontakt, výraz tváře, gestikulace, který zvyšuje účinky komunikace a urychluje její pochopení.

S komunikací souvisí i hluboké **porozumění** svým žákům. To, co jsou učitelé schopni vidět, slyšet a dozvědět se o studentech, je ovlivněno jejich předchozími znalostmi a zkušenostmi. Učitel odborného výcviku tím získá informace o tom, jak žák jeho výuku a učení chápe a porozumí tomu, jak se žák vyvíjí a učí.

Další, pro žáky dost sledovaný a citlivý, je **spravedlivý přístup** k žákům. Učitelé dávají pozor, aby čelili potenciální nespravedlnosti a vyhýbali se zvýhodňování. Je třeba, aby učitelé odborného výcviku odstranili jakékoli předsudky (kulturní zázemí žáků, jejich rodinné

³³ National Board for Professional Teaching Standards; dostupné z <https://www.nbpts.org/certification/five-core-propositions/>

uspořádání, sexuální orientaci, rasu, etnickou příslušnost, jazyk, náboženství, věk a pohlaví), zachovali si otevřenou mysl a vyvážený pohled na žáky.³⁴

V závěru této kapitoly uvedu **psychické předpoklady** učitele odborného výcviku. Je psychicky odolný a bezúhonný. Řadíme sem jeho vlastnosti, schopnosti, temperament a charakter, které by měly vést k vyváženosti nálad, trpělivosti a pozitivnímu nastavení. Žáci si cení zejména klidu, přátelskosti, spravedlnosti a smyslu pro humor. Vzhledem k tomu, že k profesi učitele odborného výcviku patří neoddelitelně i stres, je velmi důležitá odolnost proti stresu a jeho zvládnání.

6.6 Podmínky pro výkon profese učitele odborného výcviku

Vhodné podmínky pro výkon profese učitele odborného výcviku ovlivňují kvalitu výuky, a proto jsou důležité pro předávání znalostí, vědomostí, dovedností, postojů a hodnot studentům příslušného oboru.

Podmínky technické

Do technického vybavení lze zařadit dílnu, odbornou učebnu a sklad, kde je důležitá její prostornost, uspořádání. Také záleží na jejím vybavení materiálem, názornými pomůckami, ručním a strojním vybavením, počítačovou technikou, a dalším zařízením. Vhodné vybavení je velmi důležité pro učitele odborného výcviku i pro žáky, ale záleží také na tom, jak se využívají, jak se jejich využívání plánuje a jaké se volí metody výuky. Zajišťuje optimální využití didaktické techniky a učebních pomůcek. Ve druhém a třetím ročníku probíhá praktická výuka na reálných pracovištích sociálních partnerů, která jsou vybavena podle zaměření výroby. Zde se žák dostane do kontaktu s různým vybavením a zařízením těchto firem. Učitel odborného výcviku má k dispozici kabinet vybavený běžným kancelářským nábytkem a prostory pro pomůcky a materiál, také má k dispozici počítač.

Podmínky ekonomické

Učitel odborného výcviku se stará o hospodárné zacházení s materiálem, učebními pomůckami, školními potřebami, didaktickou technikou a počítači, nářadím a nástroji (vybavení odborných učeben a dílny). Přebírá správu učebních pomůcek, nástrojů a náradí (vybavení dílny, skladu), odborných učeben a stará se o ně. V rámci hospodárného chování žáků učitel odborného výcviku kontroluje a redukuje spotřebu materiálu při kompletaci zásilek, např. obalové fólie, kartonu, balicího papíru a stahovacích pásek. Dohlíží na dodržování zásad kompletace zboží na

³⁴ National Board for Professional Teaching Standards; Dostupné z <https://www.nbpts.org/certification/five-core-propositions/>

palety (těžké zboží dolů, zboží hraní s okrajem palety, využívá jen nepoškozené palety, dodržuje nosnost palet), čímž může předejít poškození zboží a materiálu pádem z palety a vede k tomu žáky.

Podmínky sociálně psychologické

Učitel odborného výcviku svým přístupem k výchově a vzdělávání vytváří pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí (dílně, odborné učebně, skladu) a spolupracuje s pedagogickým sborem) a dalšími lidmi, se kterými přichází do styku na pracovišti. Tím vytváří příznivé klima v prostředí školy. Učitel odborného výcviku ovládá prostředky socializace žáků, ovládá prostředky pedagogické komunikace a také je podstatný styl jeho vedení. Usiluje o dosažení co nejvyššího stupně odborného vzdělání a tím žáka připravit na budoucí povolání. Motivuje žáky k tomu, aby je práce bavila a chtěli ji dělat.

6.7 Závěr

V profesiografickém rozboru jsem vytyčila základní pojmy. Zmínila jsem se o legislativním vymezení učitele odborného výcviku a kvalifikačních požadavcích. Vymezila jsem činnosti učitele odborného výcviku a graficky vyjádřila podíl jednotlivých činností v procentech. Mé výpočty a znázornění vycházelo ze základních oblastí činností učitele odborného výcviku, které jsem rozdělila na přímou pedagogickou činnost, nepřímou pedagogickou činnost, administrativu, organizační a nepracovní činnosti. Zpracovala jsem běžný pracovní týden, do kterého nezasahovaly další okolnosti související s provozem školy (žádné akce pořádané školou, prázdniny, ředitelské volno nebo svátek, ani suplování).

Pokračovala jsem konkrétním výčtem povinností učitele odborného výcviku, kde jsem postupovala podle náplně práce, kterou mně můj zaměstnavatel určil, a kde jsem měla úkoly stanoveny podrobněji. Následně jsem nastínila předpoklady pro výkon profese učitele odborného výcviku. Ke konci jsem se věnovala podmínkám pro výkon profese, které ovlivňují kvalitu pedagogické činnosti.

7 PŘÍPADOVÁ STUDIE ŠKOLY

7.1 Úvod

Poptávka po zručném řemeslníkovi nebo spolehlivém zaměstnanci je stále aktuální. Vychovat a vzdělat zručného, samostatného a šikovného absolventa učebního oboru je úkolem učitelů odborných předmětů a učitelů odborného výcviku. Velmi může objekt edukace ovlivnit nejen konkrétní škola, ale především školní praxe. Cílem mé případové studie školy je zmapovat a popsat fungování odborného výcviku operátora skladování v dané škole, podrobným zkoumáním se pokusit zjistit, co vede absolventy k výběru pracovního poměru v jiném oboru, než ve kterém získali kvalifikaci. Součástí této případové studie je i dotazníkové šetření mezi žáky a absolventy oboru operátor skladování, protože samotných žáků v tomto oboru v jednotlivých ročnících je nízký. Realizace probíhala formou hospitací v hodinách odborných předmětů i na pracovištích odborného výcviku, rozhovorů s vedením školy, se samotnými vyučujícími, vyprávěním žáků a absolventů oboru příběhů z praxe.

7.2 Charakteristika Střední odborné školy Čelákovice s.r.o.

Základní údaje o škole:

Název školy:	Střední odborná škola Čelákovice s.r.o.
Identifikační číslo (IČ):	256 72 592
Identifikační číslo organizace (IZO):	110450469
RED-IZO:	600007782
Adresa školy:	U Učiliště 1379, 250 88 Čelákovice
Ředitelka školy:	Ing. Ivana Němečková
Ředitelka a jednatelka společnosti:	Blanka Šrimplová
Jednatel společnosti:	Ing. Karel Šrimpl
Adresa webu:	www.soscelakovice.cz
Zřizovatel:	TOSBOHEMIA a.s., Husova 1 444, 390 02 Tábor

Firma je zapsána v obchodním rejstříku u MS v Praze, oddíl C, vložka 59 991.³⁵

³⁵ Školský rejstřík, MŠMT ČR. Dostupný z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolsky-rejstrik>

Střední odborná škola Čelákovice s. r. o. je soukromá škola, která vzdělává žáky ve studijních i učebních oborech podle svých školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP). Při jejich tvorbě vycházela především z rámcových vzdělávacích programů stanovených ministerstvem školství pro daný obor (dále RVP). RVP vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu ŠVP. Následující informace jsou čerpány z webových stránek dané školy.³⁶

7.2.1 Studijní a učební obory (oborové zaměření školy)

Tabulka 3 Přehled učebních a studijních oborů

Název oboru	Kód oboru	Název ŠVP	Forma studia
Studijní obory čtyřleté:			
Sociální činnost	75-41-M/01	Sociální činnost	denní, dálková
Mechanik seřizovač	23-45-L/01	Mechanik seřizovač	denní, dálková
Mechanik seřizovač	23-45-L/01	Mechatronik	denní
Kosmetické služby	69-41-L/01	Kosmetička	denní (dobíhající)
Ekonomika a podnikání	63-41-M/01	Management strojírenství	denní
Studijní obory nástavbové dvouleté:			
Podnikání	64-41-L/51	Podnikání	denní, dálková, distanční
Učební obory tříleté:			
Strojní mechanik	23-51-H/01	Zámečnick	denní, dálková, kombinovaná
Nástrojař	23-52-H/01	Nástrojař	denní, dálková
Obráběč kovů	23-56-H/01	Obráběč kovů	denní, dálková
Truhlář	33-56-H/01	Truhlář	denní
Operátor skladování	66-53-H/01	Logistik-operátor(-ka) skladu	denní
Kadeřník	69-51-H/01	Kadeřník (-ce)	denní

Škola nabízí i zkrácené studium:

- Jednoleté u učebních oborů (zámečnick, nástrojař, obráběč kovů, truhlář, operátor skladování a kadeřník), které je určeno pro uchazeče mající střední vzdělání s výučním listem nebo maturitním vysvědčením.³⁷
- Dvouleté u studijních oborů (sociální činnost, mechanik seřizovač a mechatronik), které je určeno pro uchazeče mající střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru vzdělání.³⁸

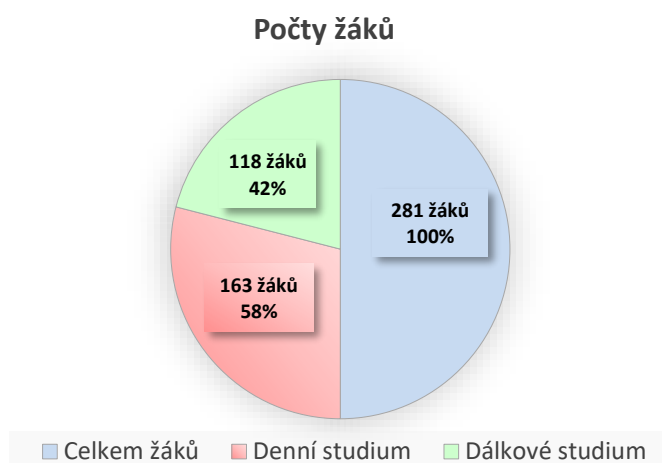
³⁶ <https://www.soscelakovice.cz>

³⁷ <https://www.soscelakovice.cz/ucebni-zkracene-obory/>

³⁸ <https://www.soscelakovice.cz/maturitni-zkracene-studium/>

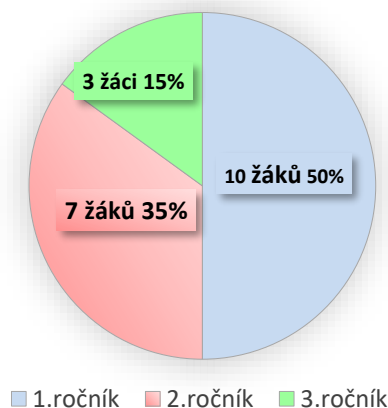
7.2.2 Počty žáků školy k 1. 9. 2021

V současné době se ve škole připravuje na povolání 281 žáků. Z grafu vyplývá, že z jejich celkového počtu je 163 žáků v denním studiu a 118 žáků v dálkovém studiu. Zájem žáků o dálkové studium stále trvá. Analyzovala jsem i počty žáků z oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, včetně jejich rozdělení v ročnících. Z celkového počtu žáků denního studia (163) je pouze 20 žáků z oboru operátora skladování. V prvním ročníku je 10 žáků, ve druhém 7 žáků ve třetím jsou pouze 3 žáci. Z grafu vyplývá, že počty žáků tohoto učebního oboru jsou velmi nízké, což koresponduje s nízkým zájmem o učební obory u většiny středních škol. Stále je malý zájem o učební obory i přesto, že školy dělají, co mohou. Ve většině středních škol se to řeší tak, že se v jedné třídě vyučují dva obory, odborné předměty se učí zvlášť a všeobecné spolu. Tak to, podle mé zkušenosti na mnoha školách již funguje, ale je nutné dodat, že kvalitu výuky to zhoršit nemusí.

Graf 2 Počty žáků Střední odborné školy Čelákovice s.r.o. k 1. 9. 2021

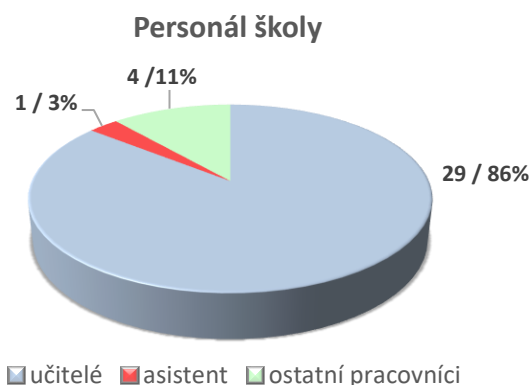
Počty žáků v oboru Operátor skladování

Graf 3 Počty žáků v oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování k 1. 9. 2021

7.2.3 Personální obsazení školy

Celkový počet pracovníků školy je 34. Pedagogických pracovníků je 30 (29 učitelů a 1 asistentka pedagoga). Jsou zde zahrnuti většinou kvalifikovaní učitelé, asistentka pedagoga, ředitelka a jednatelka společnosti a ředitelka školy. Ostatní pracovníci jsou čtyři (ekonomka, dvě odborné asistentky a školník).³⁹

Graf 4 Personální zajištění SOŠ Čelákovice s.r.o. v roce 2021

Pedagogičtí pracovníci školy – genderové členění

V České republice je učitelské povolání zejména ženskou doménou. Na středních školách se poměr učitelek a učitelů mírně vyrovnává. Pedagogičtí pracovníci v dělení muž/žena potvrzují tento dlouhodobý trend. Zatímco na základních školách jen s velkými obtížemi narazíte na učitele, tato střední škola zaměstnává 9 mužů na pozici středoškolských učitelů a 21 žen. Počet žen ve srovnání s muži pracujícími ve Střední odborné škole Čelákovice s.r.o. je v poměru **7:3**. Stále je zde převaha žen velká.

Tabulka 4 Počet pedagogických pracovníků k 1. 9. 2021 členění podle ženy-muži

SOŠ	Pracovníci celkem		Ženy		Muži	
	fyzický počet	%	fyzický počet	%	fyzický počet	%
	30	100	21	70	9	30

7.2.4 Stručný popis, umístění a vybavení školy

Najdeme ji ve Středočeském kraji s dobrou dostupností do Prahy i širšího okolí. Školu navštěvuje 281 žáků, o které se stará 30 pedagogických pracovníků. Naproti škole je sportovní hala, kde probíhá výuka tělesné výchovy. V budově školy je ubytovna s možností ubytování pro studenty, ale i pro zájemce o přechodné ubytování. Společenský sál se využívá

³⁹ <https://www.soscelakovice.cz>

k slavnostnímu předávání vysvědčení, k setkávání s odborníky na besedách, k vystavování výrobků řemeslníků z různých oborů na škole, k přehlídce práce žáků na Dnech otevřených dveří, ke školení apod. V místě školy je zabezpečována teoretická výuka všech oborů a část praktické výuky, zejména u prvních ročníků. Kromě kmenových učeben se tu nachází odborné učebny vybavené např. speciálními výukovými programy, dataprojektory a dalším speciálním vybavením. Patří mezi ně dvě počítačové učebny, odborné pracoviště pro kosmetičky a kadeřnice, nehtové studium, laboratoř, automatizace a měření. Zázemí pro nácvik činností péče o seniory tu mají i studentky oboru sociální péče. Dílny pro strojní a truhlářský obor jsou v blízkém objektu TOS, další praxe probíhají ve smluvních firmách různých podnikatelských subjektů, se kterými škola spolupracuje při zajišťování externích praxí žáků.

Smluvní firmy pro odborný výcvik učebního oboru „Operátor skladování“:

- Amirro s. r. o., Křížíkova 1859 (areál Kovohutě), 250 88 Čelákovice,
- Sipral a. s., U Dálnice 604, 250 90 Jirny Praha-východ,
- Prodejna Hypermarketu Tesco, Toušeňská 2032, 250 88 Čelákovice,
- Isotherm LT s. r. o., Hlavní 456, 250 89 Lázně Toušeň.

Škola spolupracuje s mnoha podnikatelskými subjekty, zejména při zajišťování externích praxí našich žáků (viz výše uvedený výčet firem). Dále s širokou veřejností, s místní knihovnou, s místními základními školami, s úřady práce, se středními školami z okolí, městskými úřady, Policií ČR, seniorskými domovy, domovem Mladá, poskytovateli sociálních služeb v Milovicích a dalšími institucemi.

7.3 Profil absolventa učebního oboru 66-53-H/01 Operátor skladování

Název ŠVP:	Logistik – operátor (ka) skladu
Kód a název oboru:	66-53-H/01 Operátor skladování
Délka a forma studia:	3 roky, denní studium; 1 rok, denní zkrácené studium

Následující body jsou shrnuty ze školního vzdělávacího programu Střední odborné školy Čelákovice s.r.o. a výtahů z webových stránek, jsou ale zároveň doplněny mými znalostmi, neboť v této škole jsem 15 let pracovala jako učitelka odborného výcviku i jako učitelka odborných předmětů u tohoto oboru. Při tvorbě ŠVP jsem byla vedením školy pověřena vypracováním odborných částí týkající se tohoto oboru (profil absolventa, organizace vzdělávání, metody praktického vyučování a další) včetně tvorby náplně učebních osnov (Skladová a manipulační technika, Logistika, Zbožiznalství, Technika administrativa,

Administrativa skladování, Odborný výcvik). Při vypracování mé bakalářské práce jsem čerpala informace i z podkladů, které jsou zahrnuty v ŠVP výše uvedené střední školy.

7.3.1 Popis uplatnění absolventa v praxi

Absolvent školního vzdělávacího programu „Logistik – operátor (ka) skladu“ disponuje kompetencemi v oblasti logistiky výrobních a zásobovacích procesů. Absolvent je připravován k samostatné práci na úseku nákupu, příjmu, uskladnění, expedice a výdeje různých druhů materiálu včetně práce s doklady, které souvisejí s předchozím výčtem činností.

Vyřizuje objednávky, reklamace a poptávky zboží. Zná zásady skladování a ošetřování zásob zboží a materiálu. Součástí vzdělání je i odborná příprava k získání osvědčení k obsluze minimálně jednoho manipulačního prostředku používaného ve skladech (např. kurzu obsluhy motorových manipulačních vozíků, jeřábnický kurzu nebo vazačského kurzu).⁴⁰

V této škole získávají absolventi průkaz zvláštní odborné způsobilosti obsluhy manipulačních vozíků na třídu elektrovozíky a motovozíky:

- skupina A – ručně vedené, plošinové nízkozdvížné a tahače,
- skupina B – plošinové, nízkozdvížné a tahače s pákovým řízením,
- skupina C – plošinové, nízkozdvížné s volantovým řízením,
- skupina W1 – vysokozdvížné s volantovým řízením (nosnost do 5t).

Absolvent je schopný nabyté znalosti uplatnit v logistických řetězcích jako specialista logistiky, skladový operátor, expedient, pracovník nákupu, dopravy a po zapracování a doplnění znalostí i na úseku řízení logistických procesů.

Absolvent umí základy fungování ekonomiky jako vlastnictví, dělbu práce, koloběh zboží a služeb v ekonomice, tvorbu cen či daně. Naučí se vlastní finanční gramotnosti, tedy dovednosti, jak hospodařit s penězi a dokáže porovnávat nabídky různých finančních institucí. Naučí se, jakými způsoby se dá platit za zboží a služby; získá znalosti z problematiky úspor, úvěrů, úroků, výnosů a inflace. V praxi vyzkouší vedení rodinného rozpočtu.

7.3.2 Kompetence (očekávané výsledky) absolventa

Klíčové kompetence jsou zapojovány ve všech předmětech s přihlédnutím k plnění stanovených cílů ŠVP. Průřezová témata jsou začleňována v předmětech příslušných k jejich obsahu. Dílem se prolínají okrajově i do předmětů rozvíjejících průřezová témata v rozsahu učiva.

⁴⁰ MŠMT, Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, s. 14

Jedná se o klíčové kompetence obecného charakteru, odborné kompetence vztahující se k oboru vzdělání a specifické kompetence. Ze všech kompetencí absolventa bych se zaměřila na kompetence odborné.

Odborné kompetence vztahující se k oboru vzdělání:

Odborné kompetence absolventa RVP pro tento obor vzdělání zohledňují požadavky trhu práce vycházející z NSK – ze standardů úplné profesní kvalifikace a charakterizují požadované kompetence absolventa na výstupu. Lze jich dosahovat průběžně během vzdělávacího procesu, zejména však při praktické přípravě.⁴¹

Absolvent:

- volí a používá vhodná manipulační a technologická zařízení při manipulaci se zbožím a materiálem v souladu s bezpečnostními předpisy,
- je připravován a získá odbornou připravenost k získání minimálně jednoho příslušného oprávnění dopravního, mechanizačního nebo manipulačního prostředku používaného ve skladu,
- rozlišuje základní druhy zboží a materiálu včetně podmínek skladování a ošetřování během skladovacího procesu,
- volí vhodný způsob kompletace a sdružování zboží včetně podmínek balení různých druhů zboží a materiálu s ohledem na jeho specifické vlastnosti a podmínek během přepravy a manipulace,
- provádí převážku zboží a materiálu včetně kvantitativní, kvalitativní a sortimentní převážky,
- skladuje a ošetřuje zásoby materiálu a zboží včetně kontroly dodržování předepsaných skladovacích podmínek,
- zpracovává a eviduje doklady o příjmu a výdeji zboží a materiálu,
- vyřizuje vzniklé reklamace a upomínky v souladu s platnou legislativou,
- zná a dodržuje základní předpisy týkající se bezpečnosti práce a požární ochrany, bezpečnost práce chápe jako nedílnou součást péče o zdraví své i spolupracovníků,
- chápe kvalitu jako základ činnosti podniku včetně nutnosti dodržování stanovených norem, postupů a předpisů souvisejících se systémem řízení jakosti,

⁴¹ MŠMT, Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, s. 13;

- při plánování a posuzování své činnosti (v pracovním procesu i běžném životě) zvažuje možný vznik nákladů, výnosů a zisku včetně vlivu na životní prostředí a sociální dopady,
- manipuluje s obaly, nevratné obaly dovede likvidovat bez ohrožení životního prostředí, vratné obaly ukládat a vést o nich příslušnou evidenci,
- je vybaven praktickými dovednostmi a informacemi pro jeho budoucí pracovní život tak, aby byl schopen efektivně reagovat na dynamický rozvoj trhu práce a měnící se požadavky na pracovníky,
- organizuje a provádí fyzické a účetní inventury podle příslušných předpisů,
- ovládá odbornou terminologii typickou pro skladové hospodářství, příp. obchod,
- má základní dovednosti v používání PC a ostatní dokladové, komunikační a kancelářské techniky.

Obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, je náročný jak na manuální práci, tak i na intelektové dovednosti žáků. Vyžaduje absolventa s tvořivým přístupem, rozvinutým logickým myšlením a estetickým vnímáním. Nezbytným předpokladem jsou rozvinuté komunikační kompetence. Na potřebné úrovni musí absolvent zvládnout i jeden cizí jazyk. Vzdělávací program je koncipován tak, aby umožnil získání všeobecných i odborných znalostí a vědomostí potřebných k vykonávání povolání operátora skladování.

Obsah odborných předmětů je tematicky i časově koordinován s obsahem odborného výcviku, mezipředmětové vztahy se uplatňují i v dalších vzdělávacích oblastech.

Základním cílem je příprava kvalifikovaných pracovníků, uplatnitelných na trhu práce, schopných reagovat na měnící se potřeby trhu práce. Žáci jsou vychováváni a vzděláváni tak, aby se stali lidmi s žádoucí hodnotovou orientací z obecného lidského hlediska.

Odborný výcvik vychází z požadavku trhu práce a z materiálních i personálních podmínek školy a je odborně zaměřen do oblasti logistických řetězců zejména v oblasti nákupu a skladování zboží, činnosti logistických skladovacích center, problematika řízení zásob včetně příjmu, uskladnění a expedice včetně administrativní práce na úseku skladování a dopravy, manipulace se zbožím. Hlavním záměrem je aplikace nabytých teoretických a praktických znalostí do konkrétní činnosti na pozici „Logistik – operátor (ka) skladu“.⁴²

⁴² Školní vzdělávací program pro obor vzdělání Logistik – operátor (ka) skladu, 2010, s. 4, 5, 6

7.4 Charakteristika a cíl mého šetření

Cílem dotazníku bylo především zjistit, jak žáci a absolventi (bývalí žáci) vnímají profesi, na kterou se při studiu daného oboru připravovali, a zda v oboru pracují. U žáků jsem se zaměřila hlavně na oblast odborného výcviku, neboť zde jsem spatřovala určité nedostatky při zajišťování odborného výcviku na externích pracovištích, a to zejména v druhu prací, které žáci vykonávají, a jak je tato práce naplňuje, což může souviset i s jejich rozhodnutím pracovat v oboru. Také mě zajímalo, v čem spatřovali při nástupu do střední školy největší nedostatek a jakou měli představu o oboru operátor skladování. Předpokládám, že to může poodkrýt odpověď na další otázku „Proč absolventi nepracují v oboru, ve kterém se vyučili?“

Svůj průzkum jsem rozdělila do dvou částí. Pro první část jsem zvolila metodu dotazníku. Dotazník je určen **pro absolventy** tříletého, učebního oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování. Tvoří celkem 3 uzavřené otázky, na které absolventi, u každé z nich, odpovídají zaškrtnutím pouze jedné možnosti (alternativa odpovědí rozhodně ano-spíše ano-ne). Otázky v případě zaškrtnutí NE vyžadují vysvětlení proč. Otázky uzavřené jsou pro lepší názornost zpracovány v grafu a následné vysvětlení u absolventů, kteří zaškrtili NE, uvádím jednotlivě ve stručném vyhodnocení otázek.

Druhá část je spíše formou doplňkového šetření u žáků denního studia, která probíhala formou osobního rozhovoru, vyprávění, besed a hospitací na pracovištích odborného výcviku.

7.4.1 Dotazník pro absolventy oboru a jeho vyhodnocení

Absolventům oboru operátor skladování byly položeny tyto otázky:

1. Splnilo studium oboru operátor skladování Vaše očekávání?
2. Splňovala výuka odborného výcviku Vaše představy?
3. Budete pracovat, nebo pracujete v oboru operátor skladování?

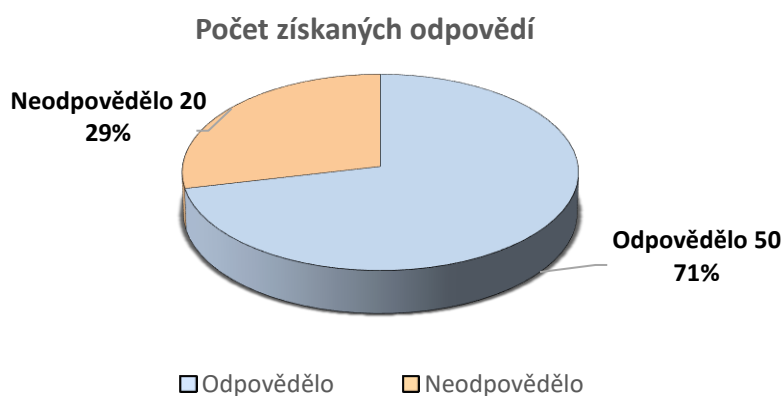
Absolventi mohli zaškrtnout pouze jednu ze tří možností v každé otázce. Na výběr měli tyto možnosti:

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Ne

Ze 70 oslovených mi na dotazník odpovědělo 50 absolventů (32 mužů a 18 žen), 20 jich neodpovědělo. Šetření probíhalo vyplněním dotazníku přímo absolventem, osobním rozhovorem nebo telefonicky.

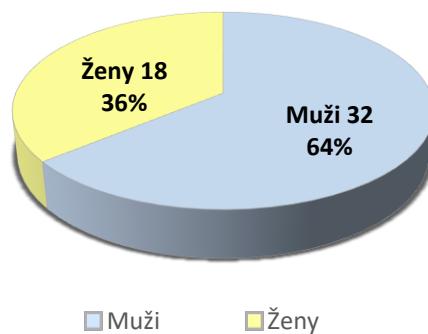
Tabulka 5 Údaje o počtu respondentů

Kategorie respondentů	Celkem odpovědělo		Celkem dotázaných	Celkem neodpovědělo
Absolvent	32	50	70	20
Absolventka	18			

Graf 5 Počet dotazovaných absolventů

Počet odpovědí absolventů podle pohlaví

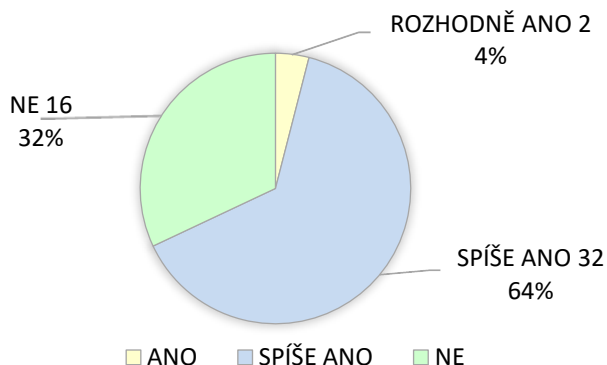
Graf 6 Počet odpovědí podle pohlaví

Vyhodnocení odpovědí

Tabulka 6 Vyhodnocení odpovědí						Odpovědělo	Neodpovědělo
1. Splnilo studium oboru operátor skladování Vaše očekávání?						50	20
rozhodně ano	2	spíše ano	32	ne	16		
2. Splňovala výuka odborného výcviku Vaše představy?							
rozhodně ano	3	spíše ano	18	ne	29	50	20
3. Budete pracovat nebo pracujete v oboru operátor skladování?							
rozhodně ano	5	spíše ano	6	ne	39	70	
Celkový počet oslovených absolventů							

Stručné hodnocení otázky č. 1: Splnilo studium oboru operátor skladování Vaše čekávání?

Splnilo studium očekávání absolventů

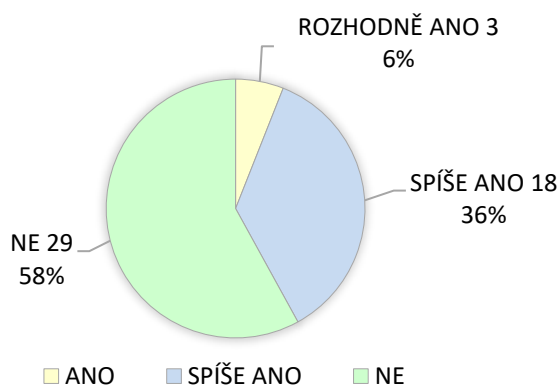
Graf 7 Splnilo studium učebního oboru očekávání žáků

K vytvoření této otázky mě vedl zájem zjistit, jak je studium naplňovalo a tím splnilo jejich očekávání, což považuji za silnou motivaci pro rozhodnutí v oboru pracovat.

Pouze u 4 % absolventů splnilo studium jejich očekávání, 64 % odpovědělo spíše ano a u 32% absolventů očekávání splněno nebylo. Myslím si, že odpověď na tuto otázku již naznačuje výsledky i v dalších částech šetření.

Stručné hodnocení otázky č. 2: Splňovala výuka odborného výcviku Vaše představy?

Splňoval odborný výcvik představy absolventů

Graf 8 Splňoval odborný výcvik představy absolventů

Tato otázka navazuje na předchozí otázku a zužuje představu absolventa z celkového studia na průběh odborného výcviku. Podle mého názoru má a měl by odborný výcvik, do budoucna, silně motivovat žáky k tomu, aby pracovali v oboru. Je ovšem důležité, aby odborný výcvik naplňoval jejich představy.

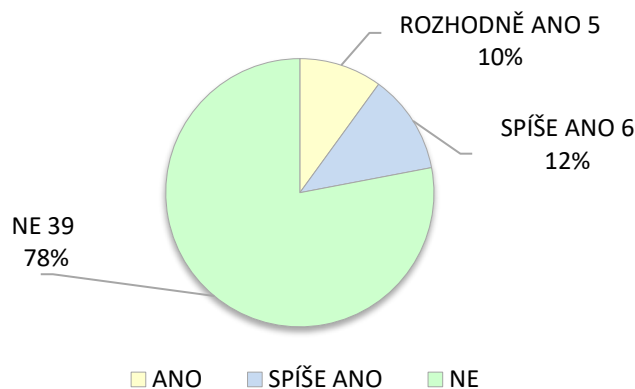
Jenom 6 % absolventů odpovědělo, že odborný výcvik splňoval jejich představu. U 36 % byla odpověď spíše ano a u 58 % absolventů odborný výcvik jejich představu nesplňoval.

Z mé zkušenosti z výuky odborného výcviku v tomto oboru vím, že je velmi nesnadné zajistit žákům umístění na kvalitní praxi v externí firmě. Mnohokrát jsem při hospitacích zjistila, že jsou žáci využíváni především na vybalování zboží do regálů, popř. zboží přeceňují nebo pouze přerovnávají. Tato práce určitě nenaplňovala jejich představy.

Odborný výcvik v prvním ročníku probíhá ve škole. Žáci se učí psát desetiprstovou technikou psaní, seznamují se s tiskopisy, učí se je číst a rozumět jim, vyplňovat je, psát poptávky, objednávky, nabídky, faktury, dodací listy, vytváří a vedou skladové karty. Tyto činnosti probíhají v běžné učebně, která je vybavena staršími lavicemi s židlemi, skříněmi na pomůcky a tabulí s křídami, z tohoto důvodu žáci tiskopisy vyplňují většinou ručně. Dvě počítačové učebny pro všechny žáky školy jsou plně využívány, a proto žáci oboru operátor skladování v odborném výcviku na počítačích pracují jen mimořádně. Škola nevlastní žádný skladovací program, o skladování se učí pouze teorie. Malý školní sklad v suterénu slouží k uložení strojírenských součástek, ale bezpečnostní a hygienické podmínky pro využití odborného výcviku operátorů skladování nesplňují z důvodu nestandardních rozměrů uliček, vlhkosti zdí, nestandardních polic, nevhodného osvětlení, malého prostoru a téměř žádného odvětrávání. Nejen formy, metody, osobnost učitele, ale i pracovní prostředí, pomůcky a materiální vybavení ovlivňují kvalitu odborného výcviku. Takové vzdělávání není motivací pro žáky, chybí pocit seberealizace a žáci ztrácí zájem o obor.

Stručné hodnocení otázky č. 3: Budete pracovat, nebo pracujete v oboru operátor skladování?

Absolvent pracuje nebo bude pracovat v oboru

Graf 9 Uplatnění absolventů v oboru

Z grafu č. 9 vyplývá, že se 78 % žáků, po absolvování přípravy v učebním oboru operátor skladování, necítilo připraveno pro výkon své profese, v oboru nepracuje a ani neuvažuje o změně. Pouze 10 % pracuje v oboru a 12 % o tom spíše uvažuje.

Vzhledem k tomu, že **78 % absolventů nepracuje v oboru**, proběhlo následné šetření s cílem zjistit vysvětlení. Při osobním nebo telefonickém rozhovoru jsem jim položila otázku: „**Proč nepracují v oboru, ve kterém se vyučili?**“

Z jejich odpovědí uvádím např.:

- Při výběru oboru na střední škole jsem si nezjistil, co budu dělat.
- Měl jsem představu spíše práce na počítači než pracovat manuálně.
- Nenapadlo mě, že budu pracovat na směny, což mi komplikuje osobní život.
- Nezískal jsem průkaz na obsluhu manipulačních vozíků.
- Nepočítám po rodičovské dovolené s návratem do oboru.
- Pokračoval jsem ve studiu v nástavbovém oboru a po maturitě jsem nastoupil na vyšší pracovní pozici, ale mimo svůj obor.

U některých absolventů došlo k chybnému rozhodnutí již při výběru učebního oboru. Jiní měli představu spíše pracovat na počítači a nechtěli dělat náročnou manuální práci. Někoho nenapadlo, že by v této profesi musel pracovat na směny, což mnohdy komplikuje osobní život, především u žen s malými dětmi. V mnohých případech žáci nezískali průkaz zvláštní odborné způsobilosti obsluhy manipulačních vozíků a tento nedostatek byl příčinou nevyhledávat pracovní umístění v logistických komplexech, zejména tam, kde tuto podmínku vyžadovali. Malá část ze skupiny žen absolventek je v současné době na rodičovské dovolené, po návratu do pracovního poměru spíše nepočítají s nástupem do oboru. Někteří absolventi pokračovali ve studiu ve dvouletém nástavbovém oboru a po maturitě nastoupili na vyšší pracovní pozice mimo svůj obor.

7.4.2 Doplnkové šetření u žáků denního studia

Oslovila jsem 20 žáků denního studia oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, a to v prvním, druhém i třetím ročníku. Šetření probíhalo formou osobních rozhovorů, vyprávění, besed a hospitací na pracovištích odborného výcviku.

Při přijetí žáků do oboru jsem prováděla vstupní pohovory s cílem zjistit, jak zodpovědný byl jejich výběr. Někteří při výběru oboru neměli téměř žádnou představu, často za ně rozhodovali jejich rodiče. Nezjistili si možnosti uplatnění v praxi a jejich představy o významu slova

„logistik“ byly zcela pomýlené. Ani nevěděli, co operátor skladování dělá. Zde vidím velký problém v informovanosti vycházejícího žáka, který se rozhoduje ve výběru své budoucí profese.

Odborný výcvik ve 2. a 3. ročníku většinou probíhá v Hypermarketu Tesco, kde jsou schopni přijmout více žáků. Z rozhovoru s těmito žáky a z hospitací na odborném výcviku v Hypermarketu Tesco jsem zjistila, že studenti jsou využíváni především na vybalování zboží do regálů, popřípadě přečeňování zlevněného zboží a jeho přerovnávání na jiná určená místa. Tato práce nenaplňovala představy studentů o jejich praxi, což ovlivňuje i jejich zájem o práci v oboru. Ve větších komplexech logistických center s využitím prostornějších skladových prostorů, s různorodými manipulačními prostředky, s pestřejší různorodou činností je minimální zájem přijmout tyto žáky na praxi.

7.4.3 Závěr

U otázky, zda splnilo studium oboru operátor skladování jejich očekávání, odpovědělo 32 % absolventů, že očekávání splněno nebylo. Následovala druhá otázka, která tu první více upřesňuje. Zda splňoval odborný výcvik konaný ve škole jejich představy, odpovědělo 58 % absolventů, že jejich představu nenaplňoval. Výsledek odpovědí u třetí otázky je velmi negativní. Celkem 39 absolventů z 50 ti oslovených, což představuje 78 % absolventů, se po absolvování přípravy v učebním oboru operátor skladování, necítilo připraveno pro výkon své profese, v oboru nepracuje a ani neuvažuje o změně.

7.5 Organizace vzdělávání

Výchovně vzdělávací proces se uskutečňuje ve třech rovinách. Ve všeobecně vzdělávací, odborně teoretické a praktické. Vychází ze školského zákona a z vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Praktické vyučování se uskutečňuje ve vyučovacím předmětu „odborný výcvik. Teoretické a praktické vyučování se v rozvrhu učebních oborů střídá zpravidla v týdenních cyklech. Studijní obory mají praktickou výuku v rozsahu jednoho až tří dnů každý druhý týden. Praktické vyučování se uskutečňuje ve školách a školských zařízeních nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a uzavřely se školou smlouvu o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání.⁴³

Jedna vyučovací hodina v teoretickém vyučování trvá 45 minut. Vyučování probíhá obvykle od 7.50 hod. do 15:45 hod. Časový průběh teoretického i praktického vzdělávání se řídí

⁴³ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), aktuální znění 27. 02. 2021, §65, odst. 2

„Rozvrhem hodin“ a režimem "Vyučovací doby školy“. Výuka probíhá v učebnách pro max. počet 30 žáků. Výuka cizích jazyků a informační a komunikační technologie se dělí na skupiny v maximálním počtu 15 žáků. Proces výuky teoretického vyučování řídí ředitelka školy.

Jedna vyučovací hodina na praktickém vyučování (odborný výcvik) trvá 60 minut. Praktické vyučování, které probíhá v učebnách školy, začíná v 7:50 hodin. Odborný výcvik (praktické vzdělávání) probíhá v prvním ročníku v učebnách školy vybavených pro všechna témata uvedená ve ŠVP. Ve druhém a třetím ročníku probíhá i na reálných pracovištích sociálních partnerů a vybraní žáci se podle mínění vedení školy mohou zúčastnit i zahraničních stáží. Proces výuky odborného výcviku řídí ředitelka společnosti a zástupce ředitele pro odborný výcvik.⁴⁴

7.5.1 Podmínky pro přijetí ke studiu

Žák je po ukončení povinné školní docházky nebo po úspěšném ukončení základního vzdělávání před splněním povinné školní docházky přijat ke studiu ředitelkou školy, pokud při přijímacím řízení splní podmínky přijetí v rámci přijímacího řízení a zdravotní způsobilost. Přijímání žáků se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a prováděcími předpisy.⁴⁵

Žák musí být zdravotně způsobilý pro daný obor vzdělání (dokládá potvrzením od lékaře). Podmínky zdravotní způsobilosti jsou stanoveny v nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

7.5.2 Způsob ukončení vzdělávání a potvrzení dosaženého vzdělání podle RVP

Vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou, která se připravuje podle platných předpisů MŠMT ČR. Dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list.⁴⁶ Úspěšné složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu umožňuje absolventovi ucházet se o studium navazujících studijních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích a tím může získat vyšší vzdělání (maturitní zkouška). Absolvent je připraven prohlubovat si znalosti v oboru různými školeními a kurzy.

Stupeň dosaženého vzdělání: Střední vzdělání s výučním listem.

⁴⁴ Školní vzdělávací program pro obor vzdělání Logistik – operátor (-ka) skladu, 2010, s. 7

⁴⁵ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), aktuální znění 27. 02. 2021

⁴⁶ MŠMT, Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování;

Průběh závěrečné zkoušky:

Závěrečná zkouška probíhá podle platných předpisů MŠMT ČR.

Závěrečná zkouška se skládá:

- písemná zkouška (zadání státní žák vybírá ze třech témat; zkoušky probíhají ve škole)
- praktická zkouška (zadání školní; ředitelka školy určuje jedno téma; součástí praktické zkoušky je i samostatná odborná práce)
- ústní zkouška (zadání státní; zkoušky před zkušební komisí ve škole; žák losuje jednu z 25 otázek).

Náplní závěrečné zkoušky je učivo z modulů odborných předmětů „Logistika, Administrativa skladování, Zbožiznalství a Skladové a manipulační prostředky“.

Návaznost na další vzdělávání:

Dosažení vyšší úrovně vzdělání (maturitní zkouška)

Absolvent školního vzdělávacího programu „Logistik-operátor (-ka) skladování“ se může po úspěšném vykonání závěrečných zkoušek ucházet o přijetí do studijních oborů pro absolventy tříletých učebních oborů s výučním listem, a to do dvouletého studijního oboru „64-41-L/51 Podnikání“ v denní formě nebo dálkové formě studia.

Stejná úroveň vzdělání (výuční list)

Absolvent školního vzdělávacího programu „Logistik-operátor (-ka) skladování“ se může po úspěšném vykonání závěrečných zkoušek ucházet o přijetí do zkráceného studia učebních oborů.

7.5.3 Praktická výuka

Výuka odborného výcviku probíhá pod vedením učitele odborného výcviku v 1. ročníku v učebně, která je vybavena pouze starším nábytkem, školními lavicemi a prostory pro pomůcky a materiál, které si vyučující vyrábí a zajišťují sami z vlastních prostředků. K dispozici mají minimální přístup do počítačové učebny často s nefunkčními počítači s přístupem na internet. Chybí skladovací programy, veškerý nácvik administrativy skladování probíhá písemně na papír. Prostory pro výuku odborného výcviku jsou z hlediska funkčních, estetických a psychohygienických požadavků méně než standardní.

Výuka na smluvních pracovištích, v níž se odborný výcvik uskutečňuje ve 2. a 3. ročníku, je zajištěna na základě smlouvy, podle které se uskutečňuje praktické vyučování u dalších právnických osob, nebo u fyzických osob, které mají oprávnění k činnosti v daném oboru.

Smlouvu předkládá škola a poskytuje ji organizaci k odsouhlasení a podpisu. Smlouva je vždy uzavírána na jeden školní rok. Odborná praxe na pracovištích firem a organizací probíhá na základě spolupráce mezi učitelem odborného výcviku a pověřeným proškoleným instruktorem. O průběhu praxe jsou vedeny záznamy, které písemně každý měsíc předává instruktor učiteli odborného výcviku. Během praxe je žák pravidelně kontrolován ze strany školy, především učitele odborného výcviku, nebo třídním učitelem.

Cílem odborné praxe je poznávání reálných pracovišť firem. Jde především o poznávání pracovního prostředí, organizace práce, pracovního tempa, nároků na pracovníka i kontakty se zaměstnanci a zaměstnavateli, upevňování vědomostí a dovedností získané v jiných předmětech.

Žák je veden k samostatné a tvůrčí práci, je mu umožněno zorientovat se v organizaci činnosti firmy a seznámit se s jejím provozem. Učí se přizpůsobit firemnímu prostředí, podmínkám provozu, režimu pracovní doby a vykonávané činnosti. Žák v průběhu výkonu odborné praxe přichází do styku s dalšími novými druhy zařízení ve skladech a prodejnách. Během odborné praxe má žák možnost konzultovat svou činnost s odborníky na pracovišti. Výstupem je rozšíření pracovních zkušeností a dovedností žáka. Hloubka získání nových pracovních zkušeností a dovedností žáků se odvíjí od ochoty, trpělivosti a zodpovědnosti pověřeného externího pracovníka, dále od možností a různorodosti činností na externím pracovišti, na technické vybavenosti pracoviště, druhu a způsobu skladování, velikosti firmy a motivaci žáka, kterou je často jeho finanční ohodnocení za odvedenou práci. Zkušenosti starších žáků z externí praxe jsou často předávány svým spolužákům z nižších ročníků. Lze podle jejich zájmu o odborný výcvik v určité firmě usuzovat o kvalitní praxi. Velký zájem je získat umístění v logistickém centru pro výrobu a skladování ve firmě Sipral, kde je automatizované zaskladňování a vyskladňování, ale zájem ze strany firmy o učně je z kapacitních důvodů omezen. Isotherm v Lázních Toušeň se zabýval výrobou skla a skleněných výrobků, kde zakoupené zboží okamžitě bylo expedováno do výroby, nebyly tu centrální sklady, proto byla kompletace komponentů připravována ráno před zahájením výroby, ve zbývajícím čase pracovní doby nebylo zcela žádné pracovní vytížení, žáci si často stěžovali na nečinnost. Amirro v Čelákovících se zabývá opracováním plochého skla a výrobou zrcadel, firma je pro žáky místně dostupná, nachází se 15 minut pěší chůze od školy. Ve skladech se využívají manuální manipulační prostředky, jsou tu využívány známé druhy regálů, především paletové. Práce není obtížná, náročná na dovednost. Žáky, především chlapce, láká práce na vysokozdvihných a nízkozdvihných vozících, která bývá ve velkých skladových firmách, kde se jejich praxe nenachází. Nejčastěji se uplatní na praxi v místní prodejně Hypermarketu Tesco,

kde jejich práce spočívá především ve vyskladňování zboží do regálů, popřípadě obsluhují v lahůdkách. Dost často právě absolventi oboru začínají svou profesní kariéru v tomto obchodním středisku, kde se teprve v praxi dostanou k samostatné práci na úseku nákupu, příjmu, uskladnění, expedice a výdeje různých druhů materiálu včetně práce s doklady. Co vede absolventy oboru k nástupu do firmy, kde je praxe příliš nebavila z důvodu jednostrannosti činností, především vybalování zboží do regálů? ⁴⁷

7.5.4 Způsob hodnocení žáků

Žák má právo na pravidelné hodnocení. Systém hodnocení je v souladu s klasifikačním řádem, ale je individuálně pojat vzhledem k zapojení vyučujícího a využití metod výuky a hodnocení v procesu ověřování výsledků vzdělávání. Klasifikační řád je součástí školního řádu.

Hodnocení probíhá v rovině:

- motivační
- informativní
- výchovné

Hodnocení odborného výcviku probíhá:

- v hodnocení zvládnutí dovedností a návyků – samostatná práce
- průběžné hodnocení aktivity
- v hodnocení teoretických vědomostí

Odborný výcvik je hodnocen takto:

- ve školním prostředí (učebna, dílna) – probíhá v rozsahu níže uvedených forem diagnostiky a hodnocení učitelem odborného výcviku,
- na odloučeném pracovišti (externí praxe u firem) – probíhá prostřednictvím pověřeného a proškoleného instruktora v rozsahu níže uvedených forem diagnostiky a hodnocení.

Formy diagnostiky a hodnocení:

- ústní zkoušení, písemné zkoušení
- zkušební testy (otevřené a uzavřené)
- hodnocení a klasifikace samostatných prací
- hodnocení klasifikační, slovní
- hodnocení aktivity a pasivity při vyučování

⁴⁷ Školní vzdělávací program pro obor vzdělání Logistik – operátor (-ka) skladu, 2010, s. 7, 8

- hodnocení průběhu činnosti, sebehodnocení studenta
- hodnocení třídy, skupiny
- hodnocení a klasifikace pohybových aktivit, jejich zvládnutí
- hodnocení připravenosti na výuku
- přezkoušení dosažených znalostí (testy školy, testy SCIO)
- zkouška probíhající před státním zkušebním komisařem

7.5.5 Realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence

Problematika BOZP, hygieny práce a požární ochrany je neoddělitelnou součástí teoretického i praktického vyučování. Výchova k BOZP, hygieně práce a požární ochrany vychází z platných právních norem (zákonů, vyhlášek, technických norem a ostatních norem). Prostory určené k vyučování musí splňovat podmínky pro zajištění bezpečnosti a hygieny práce a požární ochrany podle platných předpisů. Délka a obsah praktické přípravy žáků zakotvené v ŠVP vychází z platné právní úpravy zejména „školského zákona“ a „Zákoníku práce“ a vyhlášky o pracích zakázaných mladistvým.

V podmínkách školy je problematika BOZP a PO ve vztahu k žákům řešena ve školním řádu a dílenském řádu. Žáci jsou vždy na začátku školního roku poučeni v rámci vstupního školení BOZP, hygieny práce a PO, které zajišťuje odborná firma. V odborném výcviku dále předchází každému novému tématu samostatné proškolení z BOZP. Žáci jsou prokazatelně seznamováni s návody k obsluze jednotlivých strojů a zařízení a místními provozně bezpečnostními předpisy. Při zajištění odborného výcviku na smluvních pracovištích je problematika BOZP smluvně ošetřena.⁴⁸

7.6 Závěr

Ve své případové studii školy jsem se snažila sestavit ucelené informace o Střední odborné škole Čelákovice s.r.o., zmapovat odborný výcvik v oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování. Součástí teoretického i praktického vyučování je problematika BOZP, hygiena práce a požární ochrana, proto popisuji i realizaci této problematiky. Také jsem se zabývala otázkou, proč absolventi nezůstávají ve svém oboru. V popředí zájmu každé firmy je získat spolehlivého, samostatného, učenlivého a kreativního pracovníka. Pokud přijme studenta na praxi, doufá v jeho zapracování a vidí v něm potenciálního budoucího zaměstnance. Někteří absolventi školy zůstávají ve firmě, kde nastoupili praxi.

⁴⁸ Školní vzdělávací program pro obor vzdělání Logistik – operátor (ka) skladu, 2010, s. 14, 15

8 PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA NA PŘÍMOU PEDAGOGICKOU ČINNOST

Střední odborná škola Čelákovice s.r.o.

Obor vzdělání:	66 Obchod
Učební obor:	66–53–H/01 Operátor skladování
Název školního vzdělávacího programu:	Logistik-operátor (-ka) skladu
Forma studia:	Denní

Úvod

Jako přípravu na výukovou lekci jsem si zvolila odborný výcvik v prvním ročníku tříletého učebního oboru 66-53-H/01 Operátor skladování. Příprava je na blok 90 minut pro 1. ročník, věkovou skupinu 15–16 let. V tomto ročníku je dotace předmětu dle učebního plánu ŠVP v rozsahu 9 hodin týdně z celkového počtu 37 hodin týdně za celou dobu studia. V rozvrhu hodin je uspořádán jako tři výukové dny ve dvou týdnech. Odborný výcvik tvoří základní kámen oboru a patří spolu s logistikou, zbožiznalstvím a administrativou skladování k povinným předmětům závěrečných zkoušek. Proto je třeba žáky připravovat systematicky v návaznosti na mezipředmětové vztahy. Vyučovací den, který probíhá v prvním ročníku v odborných učebnách (počítačová, školní sklad strojírenských součástí) vyžaduje důkladné plánování a přípravu na výuku, využívání různých didaktických pomůcek, střídání aktivit pro udržení pozornosti žáků. Z těchto důvodů často zařazuji skupinovou a párovou práci, myšlenkové mapy, střídám organizační formy a metody výuky. Tuto přípravu jsem využila při pedagogické praxi a hospitaci ředitelky školy na SOŠ v Čelákovících.

Struktura přípravy na vyučovací hodinu

Tabulka 7 Příprava na přímou vyučovací činnost

Předmět: Odborný výcvik		
Škola: SOŠ Čelákovice s.r.o.		
ŠVP: Logistik-operátor (ka) skladu	Ročník 1: 6 žáků	Vyučující: Taťána Štěchová
Tematický celek:	Vedení písemnosti a administrativa skladu	
Téma hodiny:	Reklamace zboží	
Pojmy nově vytvářené:	Záznam o vadách, reklamační řízení, reklamační lhůta, reklamační řád, důvody reklamace, popis závady, doložení reklamace, možnosti řešení reklamace.	

Očekávané výstupy (edukační cíl) vyučovací hodiny:		Kognitivní: žáci <ul style="list-style-type: none"> - pochopí význam reklamace - budou umět vyjmenovat důvody reklamace - osvojí si postupy řešení reklamace - dokáží rozlišit způsob řešení reklamace Afektivní: žáci <ul style="list-style-type: none"> - zaujmou postoj k řešení nekvalitních výrobků a k nespolehlivým dodavatelům a výrobcům Psychomotorické: žáci <ul style="list-style-type: none"> - zlepší motoriku rukou při psaní křídou na tabuli. 				
Vstupní znalosti:		Písemnosti při dodržování a porušování obchodních smluv (poptávka, nabídka, objednávka, urgence, upomínka).				
Časová skladba hodiny	Realizační fáze	Činnost vyučujícího	Činnost žáka	Didaktické prostředky	Vyučovací metody	Hodnotící fáze (sebereflexe vyuč. procesu, autoregulace další vyučov. činnosti)
3 minuty	Zahájení	Zápis do třídní knihy; sdělení tématu hodiny a stanoví výukový cíl	<ul style="list-style-type: none"> - Žáci při vstupu učitele povstanou, - nahlásí absenci, - Zapiší si číslo a téma hodiny do sešitů 			
6 minut	Opakování učiva z minulých hodin	<ul style="list-style-type: none"> - Rozdělí žáky do 3 dvojic, - vysvětlí úkol, - dá vylosovat kartičku každé dvojici 	<ul style="list-style-type: none"> - Ve dvojici prezentují sebe jako urgenci (upomínku, objednávku). - Ostatní hádají, o jakou písemnost se jedná 	3 kartičky se zadáním (na každé je slovo): <ul style="list-style-type: none"> - urgence, - upomínka, - objednávka. 	Metoda sociální párová	Žáci jsou rozděleni do 3 dvojic.
7 minut	Úvodní motivace (rozhovor)	Klade žákům otázky: <ul style="list-style-type: none"> - Reklamovali jste někdy zboží? - Jak jste postupovali? - Jaký byl výsledek reklamace? Důvod a řešení reklamace píše na tabuli.	<ul style="list-style-type: none"> - Diskuze žáků na základě vlastní zkušenosti, - zamýšlejí se nad problémem, - odpovídají učitelu 	Tabule	Metoda problémová	Žáci se aktivně zapojují do výuky.
2 minuty	uvědomění	<ul style="list-style-type: none"> - Shrnutí diskuze žáků, - doplnění důvodů a výsledků řešení, - reklamace na tabuli. 	Sledují a zapisují do sešitů	Sešit	Informačně perceptivní metoda	
3 minuty	evokace	Vyzve žáky, aby našli v předloženém reklamačním řádu neshodu se zákonným řešením reklamace.	<ul style="list-style-type: none"> - Žáci zapisují výsledky na tabuli. - Diskuze v rámci celé třídy. 	Tabule Příklad reklamačního řádu	Problémová metoda Brainstorming (burza dobrých nápadů).	Žáci se aktivně zapojují do výuky

15 minut	Expozice nového učiva (uvědomění)	Seznámí žáky s novou látkou: Reklamace - definice - zápis o vadách - důvody reklamace - doložení prokazatelnosti závady - zápis reklamace - reklamační řízení - reklamační lhůta - návrh na řešení reklamace	Sledují a zapisují si do sešitu.	MS Power Pointová prezentace s obrázky, sešity žáků.	Informačně perceptivní metoda	Žáci jsou pasivnější, poslouchají výklad učitele zapisují si do sešitů.
4 minuty	Fixace-opakování nového učiva, aplikace	Ptá se žáků, jaké jsou: - důvody reklamace, - důkazy prokazatelnosti závady, - způsoby řešení reklamace	Hlásí se a odpovídají.	Tabule	Problémová metoda	Žáci se aktivně zapojují do výuky
3 minuty	Diagnostika stavu rozvoje vědomostí a dovedností, poznávacích procesů (uvědomění)	Závěrečné shrnutí probrané látky, - dotazy žáků, - odpovídá na případné dotazy.	Případné dotazy		Informačně perceptivní metoda	Žáci pasivní, aktivní v případě dotazů
2 minuty	Zadání DÚ Fixace-opakování nového učiva, aplikace	Reklamace jako obchodní dopis podle zadání.	Zapisují si DÚ do sešitu	Sešity žáků		
	Závěr	Poděkuji za spolupráci a loučím se s nimi.	Studenti povstanou			

Zhodnocení lekce a dosažení cílů

V hodině bylo přítomno jen 6 žáků, proto jejich pozornost a aktivita byla vysoká. V této skupině pracovali 2 žáci s IVP, snažila jsem je přidělit do jiného páru a individuálně se jim věnovat při samostatné práci. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají diagnostikovanou dyslexii, dysgrafii, dysortografii, dívka z této dvojice vývojovou dysfázií a dyskalkulii.

Jednalo se o 12. den odborného výcviku, přesto znalosti žáků a jejich zájem o předmět přispěly ke znatelnému upevnění vědomostí a dovedností a získání nových informací, které žáci dokázali uplatnit v praktické činnosti.

I přesto, že probíhala 5. a 6. šedesátiminutová vyučovací hodina v tomto dni (pouze s 1 přestávkou), žáci pracovali přiměřeně únavě a svým schopnostem.

Připravené otázky učitelky nebyly všechny z časových důvodů položeny, vznikly i nahodilé otázky vyplývající z odpovědí žáků. Možná by bylo lépe nedodržet časový limit na opakování a dodržet celkový opakovací plán. V průběhu hodiny bezprostředně po tom, kdy žák podal nějaký výkon, následovala pochvala, či korekce chyby učitelem. Žák na jejím základě reguluje svůj další učební postup, což vede k jeho zlepšení výkonu v budoucnosti. Nejednalo se o finální hodnocení žákovských výsledků, nýbrž o různé typy hodnotících zpráv, které žáci dostávají v rámci běžné komunikace ve vyučovací hodině. U žáků se specifickými poruchami učení často využívám zopakování žákovské odpovědi, nebo její části, nebo doplním odpověď a rozvinu, což pomáhá k upevnění zapamatované informace. U ostatních žáků stačí příkývnutí, souhlasný úsměv, stručné potvrzení výrazy typu ano, dobře, v pořádku. V případě negativního hodnocení se snažím poskytnout vysvětlení, jak k chybě došlo a podat správnou odpověď. V závěru jsem požádala žáky o sebereflexi, co si myslí, že zvládli dobře, co si ještě potřebují procvičit. Celkově jsem práci žáků sama zhodnotila, vytkla chyby a pochválila za úspěchy.

Hodina měla spád, návaznost učiva, střídaly se činnosti a žáci byli po většinu vyučovací doby aktivní, cíle hodiny byly splněny.

9 ZÁVĚREČNÁ REFLEKTIVNÍ ÚVAHA O STUDIU

Když jsem se zamýšlela nad úvahou o vlastním studiu, vzpomněla jsem si na mnohé výlevy svých studentů týkající se jejich studia. Ve své profesi jsem denně v kontaktu s mladými lidmi. Každý se těší, až dovrší vyššího stupně vzdělání, až nebude muset chodit do školy a již nikdy se nebude muset učit. Z těchto mylných představ nás vyvede již nástup do zaměstnání, kde se okamžitě musíme přizpůsobit podmínkám, systému práce, prostředí a dalším aspektům, které nás směřují k novému sebevzdělávání. Proces učení nikdy nekončí.

Když se zamyslím nad svými důvody každého sebevzdělávání, byl to často vlastní zájem a potřeba se zorientovat v novém problému, který přináší technický pokrok, nové vědecké poznatky, historický vývoj a vlastní svědomí zvládat moderní formy školního vzdělávání. Impuls na vzdělávání na vysoké škole přišel ze strany zaměstnavatele. Studium na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v bakalářském programu Specializace v pedagogice - Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku jsem si vybrala, abych splnila kvalifikační požadavek.

Přihlášku ke studiu jsem si podala na prestižní školu Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde jsem v mládí své prvotní vysokoškolské studium nedokončila. Mé dřívější vzpomínky a pocity z dob studií v totalitě se neztotožnily se současným studiem. Velmi mile mě překvapil přátelský přístup mentorů a jejich profesionálnost vzdělávání, a z tohoto důvodu si vážím všech, které jsem měla tu čest poznat. Vzhlížím k nim jako k lidem, kteří zvyšují status učitelské profese.

Při hodnocení mého studia si pokládám další otázku. Co mi studium oboru Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku přineslo a co bylo pro mě nejtěžší? Objevila jsem vzory učitelské profese, které svým jednáním a vystupováním podpořily všechnu teorii, kterou se mi snažily předat. Poznala jsem také nové přátele, spolu studující se stejnými cíli, zájmy a motivací. Získala jsem mnoho výborně zpracovaných materiálů, které nám mentoři poskytovali k osvojení mnoha znalostí. V průběhu studia jsem se musela zamýšlet a zpracovávat témata, která jsou důležitá, a třeba mě ani dříve nenapadlo se s nimi zabývat. Dnes je mohu využít k inspiraci v další pedagogické činnosti a mohou osvěžit moji praxi. Návrat do školy byl pro mě i návrat do pozice studenta, návrat na druhou stranu katedry. Mohla jsem opět vidět věci z druhé strany, vžít se do postavení studenta, role žáka, připomenou si pocity před testy a zkoušením, strach z neúspěchu, pocit studu při neznalosti. Jak se asi cítí moji žáci před opakováním učiva a mým hodnocením? A právě tyto chvíle byly pro mě nejtěžší. Příprava na

zkoušku, kdy je mnohem těžší si zapamatovat a vměstnat do stárnoucí paměti informace s mnoha cizími výrazy, zvládat před zkouškami ve stejné kvalitě jako dosud všechny životní role – chápající manželku, usměvavou paní učitelku, matku jako oporu svým dětem, milující a hravou babičku, obětavou a starostlivou dceru a hlavně poctivou studentku.

Součástí mého studia je také tato závěrečná práce, která vyplývá z mé pedagogické činnosti a celoživotního sebevzdělávání. Zde jsem se snažila zúročit všechny získané znalosti, dovednosti a praktické zkušenosti. Náročnost práce se projevila změnami v mém pracovním i osobním životě. Proto chci závěrem poděkovat mé rodině za trpělivost a toleranci, přátelům za psychickou podporu a všem lektorům na fakultě, kteří přinášeli světlo do mých vědomostí, ale i svým přístupem radost do mého srdce.

10 SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

1. Encyklopedie BOZP, 2009. Dostupná z:
<https://ebozp.vubp.cz/wiki/index.php?title=Profesiogram>
2. HRABAL, ST., Vladimír a Vladimír HRABAL, ML. *Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0319-5.
3. KREJČOVÁ, Lenka, Zuzana HLADÍKOVÁ, Kamila ŠEMBEROVÁ a Kamila BALHAROVÁ. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. 2., aktualizované vydání. Brno: Edika, 2018. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-2
4. Metodika k pracovní době pedagogických pracovníků (PP) a rozsahu přímé pedagogické činnosti (PPČ). Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/pracovni-doba-pedagogickych-pracovniku-a-rozsah-prime>
5. Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění účinném od 1. 2. 2021. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/narizeni-vlady>
6. Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění účinném od 1. 2. 2021
7. National Board for Professional Teaching Standards; Dostupné z:
<https://www.nbpts.org/certification/five-core-propostions/>
8. National Board for Professional Teaching Standards; Mezinárodní pedagogické ISSA standardy, Originál edition Step by Step Program and Teacher Standards for Presschool and Primary Grades Publisher in Hungary. ISBN 1-931654-009, copyright©2002. International Step by Step Association, české vydání: © Step by Step ČR, o.s., Praha, 2002. Dostupné z: <https://www.nbpts.org/certification/five-core-propostions/>
9. PECINA, Pavel. Pedagogická a odborná způsobilost učitele praktického vyučování [online]. 30. 11. 2017. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/TTnet/2017/03,_PECINA_PAVEL.pdf

10. Pedagogická příprava učitelů praktického vyučování: odborná konference sítě TTnet ČR: konference se konala 30. 11. - 1. 12. 2017 v Berouně. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2018. ISBN 978-80-7481-201-9.
11. PÍŠOVÁ, Michaela a Karolina DUSCHINSKÁ. *Mentoring v učitelství: výzkumný záměr Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. [2. vyd.]. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7290-589-8.
12. Pracovní doba pedagogických pracovníků a rozsah přímé pedagogické činnosti; Metodika k pracovní době pedagogických pracovníků (PP) a rozsahu přímé pedagogické činnosti (PPČ).
13. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/obory-h/66-obchod/>
14. Školský rejstřík, MŠMT ČR. Dostupný z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolsky-rejstrik>
15. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), aktuální znění 27. 02. 2021. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>
16. Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, aktuální znění 12. 01. 2016 Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich>
17. ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Portál, 1994. ISBN 80-7178-096-0.66-1219-3
18. ZVÍROTSKÝ, Michal, Zdeňka HANKOVÁ, Jana KROPÁČKOVÁ a Magdalena RICHTEROVÁ. Portfolio profesního rozvoje jako alternativní bakalářská práce v profesních oborech. V Praze: UK, PedF, 2015. ISBN 978-80-7290-846-2.

Ostatní dokumenty

19. Experti Národního ústavu zdraví ve Washingtonu a experti Ortonovy společnosti a dalších institucí, 1980
20. Školní vzdělávací program 66-53-H/01 Logistik-operátor (ka) skladu, SOŠ Čelákovice s.r.o., 2010
21. Výroční zpráva o činnosti školy

11 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přímo pedagogickou činnost podle zákona vykonává	29
Tabulka 2 Přehled podílů činností učitele odborného výcviku v běžném týdnu	34
Tabulka 3 Přehled učebních a studijních oborů	41
Tabulka 4 Počet pedagogických pracovníků k 1.9.2021. členění podle ženy-muži	43
Tabulka 5 Údaje o počtu respondentů	49
Tabulka 6 Vyhodnocení odpovědí	49
Tabulka 7 Příprava na přímou vyučovací činnost	59

12 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Podíl pracovních činností	34
Graf 2 Počty žáků Střední odborné školy Čelákovice s.r.o. k 1. 9. 2021	42
Graf 3 počty žáků v oboru vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování k 1. 9. 2021	42
Graf 4 Personální zajištění SOŠ Čelákovice s.r.o. v roce 2021	43
Graf 5 Počet dotazovaných absolventů	49
Graf 6 Počet odpovědí podle pohlaví	49
Graf 7 Splnilo studium učebního oboru očekávání žáků	50
Graf 8 Splňoval odborný výcvik představy absolventů	50
Graf 9 Uplatnění absolventů v oboru	51

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Přehled vyučovacích předmětů a jejich dotací v jednotlivých ročnících	68
Příloha 2 Přehled využití týdnů v období září až červen školního roku	69
Příloha 3 Převodní tabulka souladu RVP a ŠVP	70

Přehled vyučovacích předmětů a jejich dotací v jednotlivých ročnících (učební plán školy)

Příloha 1 Přehled vyučovacích předmětů a jejich dotací v jednotlivých ročnících

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin v ročníku			Celkem za týden pro 1. - 3. ročník
	1.	2.	3.	
Ročník	1.	2.	3.	
Povinné předměty				
Český jazyk a literatura	1	1	1	3
Literatura	1	1	1	3
Anglický jazyk	2	2	2	6
Německý jazyk				
Občanská nauka	1	1	1	3
Kultura osobního projevu	1	0	0	1
Matematika	2	2	2	6
Fyzika	1	1	0	2
Základy ekologie a biologie	0	1	0	1
Chemie	1	0	0	1
Tělesná výchova	2	2	2	6
Informační a komunikační technologie	1	1	1	3
Ekonomika	0	1	0	1
Základy podnikání	0	0	1	1
Logistika	1	2	2	5
Technika administrativy	1	0	0	1
Administrativa skladování	1	2	1	4
Skladová a manipulační technika	2	2	2	6
Zbožíznalství	2	2	2	6
Odborný výcvik	9	14	14	37
Celkem hodin týdně	29	35	32	96
Nepovinný předmět-cizí jazyk	1	1	1	3
Nepovinný předmět – odborný výcvik	5	0	0	5

Poznámky k učebnímu plánu:

Výuka probíhá ve dvoutýdenních cyklech (teoretická výuka / odborný výcvik)

Přehled využití týdnů v období září až červen školního roku

Příloha 2 Přehled využití týdnů v období září až červen školního roku

Činnost	1. ročník	2. ročník	3. ročník
Výuka	33	33	33
Závěrečná zkouška	-	-	1
Časová rezerva (opakování, výchovně vzdělávací akce)	5	5	2
Jarní prázdniny a ostatní volno	2	2	1
Studijní volno	-	-	1
Celkem	40	40	38

Výše uvedená tabulka o rozvržení týdnů ve školním roce vymezuje počet týdnů **přímé výuky** podle učebních osnov v jednotlivých ročnících, rozvržení kurzů, závěrečných zkoušek a jiných blokových (týdenních) aktivit školy (např. i projektové vyučování).

Převodní tabulka souladu RVP a ŠVP

Příloha 3 Převodní tabulka souladu RVP a ŠVP

RVP			ŠVP			
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet hodin za studium		Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet vyučovacích hodin za studium		Disponibilní hodiny
	týdenní	celkem		týdenní	celkem	
Jazykové vzdělávání						
Český jazyk	3	96	Český jazyk	3	96	0
Cizí jazyk	6	192	Anglický a Německý jazyk	6	192	0
Společenskovědní vzdělávání	3	96	Občanská nauka	3	128	0
			Kultura osobního projevu	1		1
Přírodovědné vzdělávání	3	96	Fyzika	2	128	1
			Chemie	1		0
			Základy ekologie a biologie	1		0
Matematické vzdělávání	4	128	Matematika	6	192	2
Estetické vzdělávání	2	64	Literární výchova	3	96	1
Vzdělávání pro zdraví	3	96	Tělesná výchova (i ZDrTV)	6	192	3
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	3	96	Informační a komunikační technologie	3	96	0
Ekonomické vzdělávání	2	64	Ekonomika	1	64	0
			Základy podnikání	1		0
Technologie a mechanizace skladování	40	1280	Logistika	5	160	0
			Skladová a manipulační technika	6	192	0
			Odborný výcvik	36	1152	7
Administrativa skladování	6	192	Administrativa skladování	4	128	0
			Technika administrativy	1	32	0
			Odborný výcvik	1	32	0
Zbožiznalství	6	192	Zbožiznalství	6	192	0
Disponibilní hodiny	15	480	Disponibilní hodiny			15
Celkem	96	3072		96	3072	

Poznámky:

- Počet povinných vyučovacích hodin týdně je minimálně 29, maximální počet povinných vyučovacích hodin je 35 týdně. V případě odborného výcviku a odborné praxe v rámci praktického vyučování nejvýše 40 hodin týdně.⁴⁹

⁴⁹ Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), aktuální znění 27. 02. 2021, § 26 odst. 2

2. Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání je východiskem pro tvorbu učebních plánů ve ŠVP. Do učebního plánu školního vzdělávacího programu se zařazují vyučovací předměty, které se vytvářejí na základě vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů stanovených v rámcovém rozvržení obsahu vzdělávání. Stanovené vzdělávací oblasti a obsahové okruhy a jejich minimální počty vyučovacích hodin jsou závazné, jejich dodržení ve ŠVP musí být prokazatelné.
3. Disponibilní hodiny jsou určeny pro vytváření profilace ŠVP, realizaci průřezových témat, posílení hodinové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů, pro podporu zájmové orientace žáků, pro zavádění výuky dalšího cizího jazyka.⁵⁰

⁵⁰ Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 66-53-H/01 Operátor skladování, s. 51